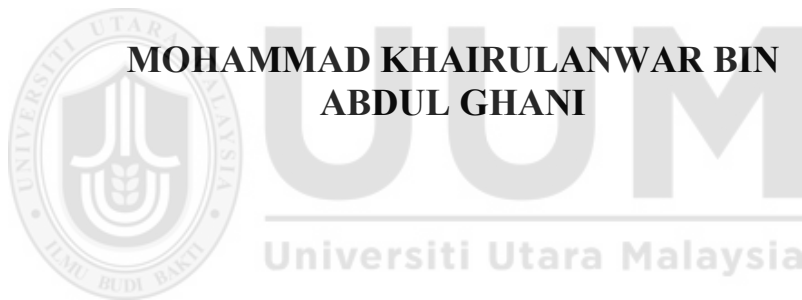

Hakcipta © tesis ini adalah milik pengarang dan/atau pemilik hakcipta lain. Salinan boleh dimuat turun untuk kegunaan penyelidikan bukan komersil ataupun pembelajaran individu tanpa kebenaran terlebih dahulu ataupun caj. Tesis ini tidak boleh dihasilkan semula ataupun dipetik secara menyeluruh tanpa memperolehi kebenaran bertulis daripada pemilik hakcipta. Kandungannya tidak boleh diubah dalam format lain tanpa kebenaran rasmi pemilik hakcipta.

**DIALEK MELAYU HULU KEDAH: SATU ANALISIS
SINKRONIK DAN DIAKRONIK**

**IJAZAH DOKTOR FALSAFAH
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
2025**

**DIALEK MELAYU HULU KEDAH: SATU ANALISIS SINKRONIK DAN
DIAKRONIK**

**BY
MOHAMMAD KHAIRULANWAR BIN
ABDUL GHANI**

**Thesis Submitted to
Awang Had Salleh Graduate School of Arts and Sciences,
Universiti Utara Malaysia,
In Fulfilment of the Requirement for the Degree of Doctor of Philosophy**

Awang Had Salleh
Graduate School
of Arts And Sciences

Universiti Utara Malaysia

PERAKUAN KERJA TESIS / DISERTASI
(Certification of thesis / dissertation)

Kami, yang bertandatangan, memperakukan bahawa
(We, the undersigned, certify that)

MOHAMMAD KHAIRULANWAR ABDUL GHANI

calon untuk Ijazah **PhD**
(candidate for the degree of)

telah mengemukakan tesis / disertasi yang bertajuk:
(has presented his/her thesis / dissertation of the following title):

"DIALEK MELAYU HULU KEDAH: SATU ANALISIS SINKRONIK DAN DIAKRONIK"

seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit tesis / disertasi.
(as it appears on the title page and front cover of the thesis / dissertation).

Bahawa tesis/disertasi tersebut boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan, sebagaimana yang ditunjukkan oleh calon dalam ujian lisan yang diadakan pada : **09 April 2025.**

That the said thesis/dissertation is acceptable in form and content and displays a satisfactory knowledge of the field of study as demonstrated by the candidate through an oral examination held on:

09 April 2025.

Pengerusi Viva:
(Chairman for VIVA)

Assoc. Prof. Dr. Rohaya Md Ali

Tandatangan
(Signature)

Pemeriksa Luar:
(External Examiner)

Prof. Dr. Rahim Aman

Tandatangan
(Signature)

Pemeriksa Dalam:
(Internal Examiner)

Assoc. Prof. Dr. Mashetoh Abd. Mutalib

Tandatangan
(Signature)

Nama Penyelia/Penyelia-penyelia:
(Name of Supervisor/Supervisors)

Dr. Mohd Tarmizi Hasrah

Tandatangan
(Signature)

Nama Penyelia/Penyelia-penyelia:
(Name of Supervisor/Supervisors)

Dr. Khairul Faiz Alimi

Tandatangan
(Signature)

Tarikh:
(Date) **09 April 2025**

Kebenaran Mengguna

Tesis ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada keperluan pengijazahan doktor falsafah di Universiti Utara Malaysia. Saya bersetuju membenarkan pihak perpustakaan universiti untuk mempamerkan tesis sarjana ini sebagai bahan rujukan umum. Saya juga bersetuju bahawa sebarang bentuk salinan sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripada tesis ini untuk tujuan akademik adalah dibenarkan dengan kebenaran penyelia tesis atau Dekan Awang Had Shalleh Graduate School of Arts and Sciences. Sebarang bentuk salinan dan cetakan bagi tujuan komersial adalah dilarang sama sekali tanpa kebenaran bertulis daripada penulis. Pernyataan rujukan kepada penulis dan Universiti Utara Malaysia perlulah dinyatakan jika terdapat sebarang rujukan ke atas tesis ini.

Kebenaran untuk menyalin dan menggunakan tesis sarjana ini sama ada secara keseluruhan ataupun sebahagian daripadanya hendaklah dipohon melalui:

Dekan Awang Had Salleh Graduate School of Arts and Sciences

UUM College of Arts and Sciences

Universiti Utara Malaysia

06010 UUM Sintok

Abstrak

Dialek Melayu memperlihatkan ciri yang kompleks hasil pengaruh pelbagai faktor, antaranya keadaan geografi yang berbukit-bukau serta dikelilingi hutan rimba. Keadaan ini telah menyumbang kepada keterpisahan hubungan dan komunikasi antara kawasan-kawasan, sekali gus membawa kepada pembahagian dialek berdasarkan sempadan politik. Kajian terdahulu menjadikan sempadan politik sebagai asas utama dalam pengelompokan dialek. Dalam konteks ini, entiti politik berperanan sebagai alat pengelompokan dengan menamakan dialek berdasarkan kawasan pentadbiran seperti Kedah, Perlis, Pulau Pinang dan Perak. Namun, apabila dialek dilihat sebagai satu kontinum, pendekatan yang menyandarkan pembahagian dialek secara automatik kepada sempadan politik wajar diteliti semula. Berdasarkan kekangan ini, maka timbul keperluan untuk melaksanakan kajian dengan pendekatan yang lebih empirikal dan berasaskan data. Objektif kajian ini adalah untuk memerikan sistem fonologi, merekonstruksi fonologi dialek, menghuraikan proses fonologi, serta menentukan inovasi bersama dan retensi bagi tujuan pengelompokan dalaman. Kaedah temu bual digunakan dengan memanfaatkan sebanyak 643 item leksikal daripada daftar kata, termasuk rakaman perbualan penutur. Data yang diperoleh kemudiannya dianalisis menggunakan kerangka dialektologi diakronik yang menumpukan kepada pemerian inovasi bersama dan retensi, serta perbandingan antara dialek. Beberapa inovasi dan retensi fonologi membuktikan dua perkara penting. Pertama, dialek Melayu di Baling terpisah daripada cabang dialek Melayu Semenanjung Utara; dengan kata lain, dialek ini bukan subdialek kepada dialek Kedah piawai. Kedua, kerana dialek Melayu di Baling berbeza daripada induknya yang selama ini sering diuar-uarkan dan berkongsi persamaan dengan dialek Melayu lain di sekitarnya, dialek tersebut membentuk cabang tersendiri. Cabang ini dikenali sebagai cabang dialek Melayu Hulu Semenanjung Utara. Signifikan penemuan ini secara tidak langsung menolak perspektif umum mengenai pengelompokan dialek Melayu Semenanjung yang selama ini masih melihat kewujudan dialek tersendiri dalam sesebuah negeri. Penemuan tersebut juga menyumbang secara bermakna kepada bidang dialektologi di Malaysia..

Kata Kunci: Dialektologi, Dialek hulu Kedah, Fonologi diakronik, Pengelompokan, Inovasi dan retensi.

Abstract

Malay dialects exhibit considerable complexity due to various influencing factors, particularly geographical features such as hilly terrains and dense tropical forests. These physical barriers have historically limited contact and communication between regions, contributing to the development of distinct dialects that often correspond to political boundaries. Previous studies have predominantly used administrative divisions, such as Kedah, Perlis, Penang, and Perak, as the primary framework for dialect classification. In this context, political entities function as heuristic tools for grouping dialects. However, viewing dialects as a continuum challenges the assumption that linguistic boundaries align precisely with political borders. Given these limitations, there is a clear need for research that employs more empirical and data-driven methodologies. The study aims to describe the phonological system, reconstruct the dialectal phonology, analyze phonological processes, and identify shared innovations and retentions to support internal classification. The interview method was employed, utilizing a wordlist of 643 lexical items and recorded conversations with native speakers. The collected data were subsequently analyzed within a diachronic dialectological framework, focusing on the description of shared innovations and retentions, as well as comparative analyses between dialects. Several phonological innovations and retentions highlight two key points. First, the Malay dialect of Baling is distinct from the Northern Peninsular Malay dialect branch; in other words, it is not a subdialect of the standard Kedah dialect. Second, because the Baling Malay dialect differs from its traditionally assumed parent dialect and shares similarities with neighboring Malay dialects, it constitutes a separate and distinct branch. This branch is referred to as the Hulu Northern Peninsular Malay dialect branch. The significance of this finding indirectly challenges the prevailing perspective on the classification of Peninsular Malay dialects, which traditionally treats dialects within each state as distinct entities. Moreover, this discovery makes a meaningful contribution to the field of dialectology in Malaysia..

Keywords: Classification, Dialectology, Diachronic phonology, Hulu Kedah Malay, Innovation and retention.

Penghargaan

Dengan Nama Allah Yang Maha Pemurah Lagi Maha Mengasihani

Segala puji-pujian dikembalikan kepada Allah s.w.t, selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad s.a.w serta keluarga dan para sahabat Baginda. Syukur ke hadrat Ilahi, penulisan tesis ini telah berjaya disempurnakan.

Ucapan setinggi-tinggi penghargaan ditujukan kepada Dr. Mohd Tarmizi Hasrah dan Dr. Khairul Faiz Alimi selaku penyelia akademik yang sudi memberikan ilmu serta menyemarakkan semangat saya untuk terus berusaha mendalami bidang ini.

Buat panel penilai, iaitu Prof. Dr. Rahim Aman dan Prof. Madya Dr. Mashetoh Abd. Mutalib, setinggi-tinggi penghargaan saya titipkan atas komentar dan saranan, serta, yang paling pentingnya, keputusan.

Tidak dilupakan buat emak dan abah yang dikasihi. Doa yang tidak pernah luput dari bibir kalian sentiasa memayungi perjalananku ini.

Buat isteriku, terima kasih kerana menjadi teman setia sepanjang perjuanganku menoktahkan tesis ini.

Senarai Kandungan

Kebenaran Mengguna.....	ii
Abstrak.....	iii
Abstract.....	iv
Penghargaan.....	v
Senarai Kandungan.....	vi
Senarai Jadual.....	xvi
Senarai Rajah.....	xv
Senarai Lampiran.....	xvi
Senarai Singkatan.....	xvii
Senarai Lambang.....	xvii
Lambang Fonetik.....	xix
BAB SATU PENGENALAN.....	1
1.1 Pendahuluan.....	1
1.2 Latar Belakang Kajian.....	1
1.3 Dialek Melayu hulu Kedah.....	6
1.3.1 Faktor Penjajahan.....	10
1.3.2 Faktor Perkahwinan Campur.....	13
1.3.3 Faktor Pendidikan.....	14
1.4 Pernyataan Masalah.....	14
1.5 Persoalan Kajian.....	27
1.6 Objektif Kajian.....	27
1.7 Kepentingan Kajian.....	27
1.8 Batasan Kajian.....	30
1.9 Definisi Operasional.....	31
1.9.1 Sinkronik dan Diakronik.....	31
1.9.2 Hulu dan Hilir.....	33
1.9.3 Bahasa Malayik Purba.....	34
1.9.4 Inovasi.....	34
1.9.5 Retensi.....	35
1.9.6 Pengelompokan.....	37
1.10 Rumusan.....	39

BAB DUA SOROTAN LITERATUR.....	40
2.1 Pendahuluan.....	41
2.2 Selayang Pandang.....	42
2.2.1 Dialek Melayu Kedah.....	42
2.2.2 Dialek Melayu Pulau Pinang.....	60
2.2.3 Dialek Melayu Perlis.....	66
2.2.4 Dialek Melayu Perak Utara.....	68
2.2.5 Rumusan Sorotan Literatur.....	75
2.3 Rumusan.....	79
BAB TIGA METODOLOGI KAJIAN.....	80
3.1 Pendahuluan.....	80
3.2 Reka Bentuk Kajian.....	80
3.2.1 Tinjauan Awal.....	81
3.2.2 Temu Bual.....	82
3.3 Kaedah Pengumpulan Data Kajian.....	83
3.3.1 Kerencaman Titik Kawasan.....	86
3.3.2 Informan.....	90
3.3.3 Kriteria Pemilihan Informan.....	92
3.4 Instrumen Kajian.....	93
3.4.1 Naratif dan Daftar Kata.....	93
3.4.2 Teknik Temu Bual.....	94
3.5 Penganalisan Data.....	100
3.5.1 Pemilihan Data.....	100
3.5.2 Analisis Data.....	101
3.6 Teori Pemerian Fonetik dan Fonologi.....	103
3.6.1 Konsonan dan Vokal.....	105
3.6.1.1 Matriks Konsonan.....	107
3.6.1.2 Carta Vokal Kardinal.....	109
3.7 Perubahan Bunyi.....	111
3.7.1 Prinsip Keseragaman.....	114
3.7.2 Kenalaran Perubahan Bunyi.....	116
3.7.3 Jenis Perubahan Bunyi.....	123
3.7.3.1 Penyatuan dan Pemecahan Segmen.....	123
3.7.3.2 Penambahan dan Penghilangan Segmen.....	125

3.7.4 Retensi dan Inovasi.....	126
3.7.4.1 Kriteria Segmental.....	126
3.8 Pengelompokan Dialek.....	128
3.8.1 Kaedah Pengelompokan.....	128
3.8.2 Model Pengelompokan: Rajah Pohon.....	129
3.9 Kerangka Teoretis Kajian.....	135
3.10 Kerangka Konseptual Kajian.....	136
3.11 Rumusan.....	138
BAB EMPAT PEMERIAN FONEM.....	139
4.1 Pendahuluan.....	139
4.2 Inventori Fonem dan Fonotaktik Dialek Melayu hulu Kedah.....	140
4.2.1 Struktur Suku Kata.....	142
4.2.2 Konsonan.....	148
4.2.3 Vokal.....	153
4.2.4 Pemonoftongan dan Geluncuran.....	169
4.3 Rumusan.....	171
BAB LIMA REKONSTRUKSI DIALEK HULU KEDAH PURBA.....	172
5.1 Pendahuluan.....	172
5.2 Bahasa Malayik Purba.....	173
5.2.1 Fonem Bahasa Malayik Purba.....	174
5.2.1.1 Konsonan.....	175
5.2.1.2 Vokal.....	177
5.2.1.3 Diftong.....	179
5.3 Refleks Fonem Bahasa Malayik Purba.....	179
5.4 Rekonstruksi Dialek Hulu Kedah Purba.....	181
5.4.1 Rekonstruksi Konsonan.....	182
5.4.1.1 Konsonan Letupan.....	184
5.4.1.2 Konsonan Nasal.....	186
5.4.1.3 Konsonan Geseran.....	188
5.4.1.4 Konsonan Sisian.....	190
5.4.1.5 Konsonan Letusan.....	191
5.4.1.6 Separuh Vokal.....	192
5.4.1.7 Nasal Homorgan.....	193
5.4.2 Rekonstruksi Vokal.....	196

5.4.2.1 Vokal DHKP *i.....	198
5.4.2.2 Vokal DHKP **a.....	198
5.4.2.3 Vokal DHKP **ə.....	199
5.4.2.4 Vokal DHKP **u.....	200
5.4.3 Rekonstruksi Diftong.....	201
5.5 Rumusan.....	203
BAB ENAM EVOLUSI FONOLOGI DIALEK MELAYU HULU KEDAH.....	204
6.1 Pendahuluan.....	204
6.2 Perkembangan Sistem Fonologi Bahasa Malayik Purba.....	205
6.2.1 Konsonan.....	206
6.2.1.1 Konsonan Letupan.....	206
6.2.1.2 Konsoanan Geseran.....	207
6.2.1.3 Konsonan Sisian.....	208
6.2.1.4 Konsonan Letusan.....	209
6.2.1.5 Konsonan Separuh Vokal.....	209
6.2.1.6 Konsoanan Nasal.....	210
6.2.2 Vokal.....	211
6.2.3 Inovasi Fonologi Dialek hulu Kedah Purba.....	213
6.3 Perkembangan Sistem Fonologi Dialek Hulu Kedah Purba.....	214
6.3.1 Konsonan.....	214
6.3.1.1 Konsonan Letupan.....	215
6.3.1.2 Konsonan Geseran.....	216
6.3.1.3 Konsonan Nasal.....	218
6.3.1.3.1 Pemanjangan segmen akhir di hulu Kedah.....	222
6.3.1.4 Konsonan Letusan.....	225
6.3.1.5 Konsonan Sisian.....	226
6.3.1.6 Separuh Vokal.....	226
6.3.2 Artikulasi Sekunder: Konsonan Beraspirasi.....	227
6.3.2.1 Konsonan Bilabial.....	228
6.3.2.2 Konsonan Alveolar.....	229
6.3.2.3 Konsonan Velar.....	230
6.3.2.4 Konsonan Palatal.....	231
6.3.3 Vokal.....	235
6.3.3.1 Vokal Sebelum Konsonan Letupan.....	237

6.3.3.2 Vokal Sebelum Konsonan Geseran.....	240
6.3.3.3 Vokal Sebelum Konsonan Nasal.....	242
6.3.3.4 Monoftongisasi, Geluncuran dan Pendiftongan Vokal Tinggi.....	243
6.4 Rumusan.....	247
BAB TUJUH PENGELOMPOKAN DIALEK MELAYU HULU KEDAH.....	248
7.1 Pendahuluan.....	248
7.2 Pengelompokan Varian-Varian Dialek Melayu Hulu Kedah.....	249
7.3 Dialek Hulu Dan Dialek Hilir.....	258
7.3.1 Dialek Melayu hilir Kedah dan Dialek Melayu hulu Kedah.....	259
7.3.2 Dialek Melayu hilir Kedah.....	260
7.3.3 Dialek Melayu hulu Kedah: Baling dan Sik.....	263
7.3.4 Dialek Melayu hulu Kedah: Padang Terap dan Kuala Nerang.....	266
7.3.5 Perbezaan hilir Kedah dengan hulu Kedah.....	268
7.3.6 Dialek Melayu Hulu Perak Utara.....	272
7.4 Persamaan Dan Perbezaan Dialek-Dialek Melayu Hulu.....	274
7.4.1 Sistem Konsonan.....	275
7.4.2 Sistem Vokal.....	275
7.4.3 Sistem Diftong.....	276
7.5 Pengelompokan Semula.....	277
7.6 Perbezaan Dengan Pengelompokan Sedia Ada.....	284
7.7 Rumusan.....	290
BAB LAPAN PENUTUP.....	291
8.1 Pendahuluan.....	291
8.2 Rumusan Kajian.....	291
8.3 Dapatan Kajian.....	296
8.4 Cadangan Untuk Kajian Mendatang.....	300
8.5 Rumusan.....	302
RUJUKAN.....	303
LAMPIRAN.....	321

Senarai Jadual

Jadual 1.1 Perbandingan data DHK dan bahasa Thai.....	7
Jadual 1.2 Perbandingan sistem vokal antara DKP dengan DHK.....	20
Jadual 1.3 Perbandingan variasi kata dialek Melayu hulu Kedah.....	21
Jadual 1.4 Penyebaran konsonan DMK.....	23
Jadual 1.5 Perbandingan VKU dan VKP.....	23
Jadual 1.6 Perbandingan VKU dan BKS.....	23
Jadual 1.7 Perbandingan antara MP dan DHK.....	25
Jadual 3.1 Taburan penduduk di daerah Baling.....	82
Jadual 3.2 Kawasan kajian.....	89
Jadual 3.3 Taburan informan.....	91
Jadual 3.4 Alat artikulasi aktif dan pasif.....	108
Jadual 3.4 Pengguguran dalam dialek-dialek Melayu.....	125
Jadual 4.1 Inventori konsonan DHK.....	148
Jadual 4.2 Penyebaran konsonan DHK.....	152
Jadual 4.3 Inventori vokal DHK.....	153
Jadual 4.4 Realisasi /i/ dalam suku kata praakhir terbuka.....	154
Jadual 4.5 Realisasi /i/ dalam suku kata praakhir tertutup.....	155
Jadual 4.6 Realisasi /i/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	155
Jadual 4.7 Contoh kehadiran /i/ dalam suku kata akhir tertutup.....	156
Jadual 4.8 Realisasi /e/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	157
Jadual 4.9 Realisasi /e/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	157
Jadual 4.10 Realisasi /e/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	158
Jadual 4.11 Alofon /a/ dalam suku kata akhir.....	159
Jadual 4.12 Realisasi /e/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	162
Jadual 4.13 Realisasi /o/ dalam suku kata akhir.....	163
Jadual 4.14 Realisasi /o/ dalam suku kata akhir terbuka dan tertutup.....	164
Jadual 4.15 Alofon /u/ dalam suku kata akhir.....	165
Jadual 4.16 Contoh alofon /u/ dalam suku kata akhir.....	167
Jadual 4.17 Kehadiran /ɔ/ dalam suku kata praakhir dan suku kata akhir.....	168
Jadual 4.18 Penyebaran vokal DHK.....	168
Jadual 4.19 Monoftong DHK.....	169
Jadual 4.20 Geluncuran akhir DHK.....	169

Jadual 5.1 Inventori konsonan BMP.....	174
Jadual 5.2 Inventori vokal BMP.....	174
Jadual 5.3 Refleks konsonan BMP dalam DHK.....	180
Jadual 5.4 Refleks vokal BMP dalam DHK.....	181
Jadual 5.5 Refleks diftong BMP dalam DHK.....	181
Jadual 5.6 Penyebaran konsonan dalam DHK.....	183
Jadual 5.7 Kesepadanan bunyi.....	183
Jadual 5.8 Konsonan letupan DHKP.....	185
Jadual 5.9 Konsonan nasal DHKP.....	188
Jadual 5.10 Konsonan geseran DHKP.....	189
Jadual 5.11 Konsonan sisian DHKP.....	190
Jadual 5.12 Konsonan letusan DHKP.....	191
Jadual 5.13 Konsonan separuh vokal DHKP.....	192
Jadual 5.14 Nasal homorgan DHKP.....	194
Jadual 5.15 Inventori konsonan DHKP.....	195
Jadual 5.16 Penyebaran konsonan DHKP.....	196
Jadual 5.17 Penyebaran vokal DHK.....	196
Jadual 5.18 Inventori vokal dialek Melayu hulu Kedah purba.....	197
Jadual 5.19 Kesepadanan vokal DHKP **i.....	198
Jadual 5.20 Kesepadanan vokal DHKP **a.....	198
Jadual 5.21 Kesepadanan vokal DHKP **ə.....	199
Jadual 5.22 Kesepadanan vokal DHKP **u.....	200
Jadual 5.23 Kesepadanan diftong DHKP.....	202
Jadual 6.1 Refleks konsonan BMP dalam DHKP.....	205
Jadual 6.2 Refleks vokal BMP dalam DHKP.....	206
Jadual 6.3 Konsonan letupan DHKP.....	207
Jadual 6.4 Konsonan geseran DHKP.....	208
Jadual 6.5 Konsonan sisian DHKP.....	208
Jadual 6.6 Konsonan letusan DHKP.....	209
Jadual 6.7 Konsonan separuh vokal DHKP.....	209
Jadual 6.8 Konsonan nasal DHKP.....	211
Jadual 6.9 Konsonan nasal DHKP.....	212
Jadual 6.9 Perkembangan konsonan DHKP dalam DHK.....	214
Jadual 6.10 Refleks konsonan letupan akhir DHKP.....	215

Jadual 6.11 Refleks konsonan DHKP **y.....	216
Jadual 6.12 Refleks konsonan DHKP **s akhir kata.....	217
Jadual 6.13 Refleks konsonan DHKP **h di posisi antara vokal.....	217
Jadual 6.14 Refleks konsonan nasal DHKP.....	218
Jadual 6.15 Refleks nasal DHKP **ŋ akhir kata.....	220
Jadual 6.16 Pemanjangan vokal akhir kata di hulu Kedah.....	21
Jadual 6.17 Refleks nasal homorgan DHKP.....	223
Jadual 6.18 Refleks konsonan letusan DHKP.....	225
Jadual 6.19 Refleks konsonan sisian DHKP.....	226
Jadual 6.20 Refleks konsonan separuh vokal DHKP.....	226
Jadual 6.21 Konsonan Beraspirasi [p ^h].....	228
Jadual 6.22 Konsonan Beraspirasi [t ^h].....	229
Jadual 6.23 Konsonan Beraspirasi [k ^h].....	230
Jadual 6.24 Letusan Beraspirasi [c ^h].....	231
Jadual 6.25 Perkembangan vokal DHKP.....	235
Jadual 6.26 Refleks vokal DHKP.....	235
Jadual 6.27 Refleks DHKP **i, **a dan **u sebelum **p.....	237
Jadual 6.28 Refleks DHKP **i, **a dan **u sebelum **t.....	237
Jadual 6.29 Refleks DHKP **i, **a dan **u sebelum **k.....	238
Jadual 6.30 Refleks DHKP **i, **a dan **u sebelum **s.....	240
Jadual 6.31 Refleks DHKP **i, **a dan **u sebelum **h.....	240
Jadual 6.32 Refleks DHKP **i, **a, **u sebelum **ŋ.....	242
Jadual 6.33 Monoftong DHK.....	244
Jadual 6.34 Geluncuran vokal tinggi akhir DHK.....	245
Jadual 7.1 Refleks diftong.....	275

Senarai Rajah

Rajah 3.1: Peta kawasan kajian.....	85
Rajah 3.2: Cara pengartikulasian ciri konsonan.....	109
Rajah 3.3: Vokal kardinal.....	110
Rajah 3.4: Konsep bahasa turunan.....	121
Rajah 3.5: Penyatuan segmen.....	124
Rajah 3.6: Pemecahan fonemik.....	124
Rajah 3.7: Pohon hipotetikal salasilah bahasa.....	132
Rajah 3.8: Kerangka teoretis kajian.....	136
Rajah 3.9: Kerangka konseptual kajian.....	135
Rajah 7.1: Rajah pohon pengelompokan varian DHK.....	253
Rajah 7.2: Pengelompokan dialek hilir dan hulu Kedah.....	277
Rajah 7.3: Pecahan dialek Melayu hulu Kedah.....	278
Rajah 7.4: Pengelompokan dialek Melayu hulu.....	280

Senarai Lampiran

Lampiran A Peta Kawasan Kajian.....	321
Lampiran B Daftar Kata DHK.....	330

Senarai Singkatan

BMS	Bahasa Melayu standard
DHK	Dialek Melayu hulu Kedah
DKP	Dialek Kedah Persisir
VKU	Varian Kedah Utara
VKP	Varian Kedah Persisir
<i>GIS</i>	<i>Geographical Information System</i>
<i>BLT</i>	<i>Basic Linguistic Theory</i>
TLA	Teori Linguistik Asas
<i>PE</i>	<i>Punctuated Equilibrium</i>
MP	Malayik Purba
SIG	Varian Siong
BGR	Varian Bongor
BLG	Varian Baling
PLI	Varian Pulau
KPG	Varian Kupang
TWR	Varian Tawar
TKN	Varian Tekoi Kanan
BKI	Varian Bakai
K	Konsonan
V	Vokal
Bs.	Bersuara
TBs.	Tanpa suara
N	Nasal
DHKP	Dialek hulu Kedah Purba
DHPU	Dialek Hulu Perak Utara
DMHT	Dialek Melayu Hulu Tembeling
DMB	Dialek Melayu Baling
DMS	Dialek Melayu Sik
DMPT	Dialek Melayu Padang Terap
DMKN	Dialek Melayu Kuala Nerang

Senarai Lambang

[]	Kurung siku mengapit unsur fonetik
//	Kurung miring mengapit unsur fonem
/	Di lingkungan
—	Slot kehadiran sesebuah fonem
>	Bentuk berubah menjadi (merujuk kepada perubahan diakronik)
<	Bentuk berkembang daripada (diakronik)
#	Sempadan sesebuah segmen
*	Asterik, melambangkan bentuk purba
**	Asterik ganda, melambangkan bentuk purba yang lebih baharu
-F	Lingkungan awal fonem (F)
-F-	Di antara dua buah fonem (F)
-F	Lingkungan akhir fonem (F)
F ^f	Fonem yang mengalami pelemahan
-V ^{w/y}	Pendiftongan akhir
Ø	Melambangkan segmen yang digugurkan, lenyap atau hilang
~	Bermaksud kesejajaran ataupun variasi bebas
[:]	Merujuk kepada segmen bunyi yang mengalami pemanjangan
K ^h	Merujuk kepada konsonan yang mengalami proses aspirasi
+	Kewujudan sesuatu unsur
-	Ketiadaan sesuatu unsur

UUM
Universiti Utara Malaysia

Lambang Fonetik

p	Konsonan letupan bibir tidak bersuara
b	Konsonan letupan bibir bersuara
t	Konsonan letupan gigi-gusi tidak bersuara
d	Konsonan letupan gigi-gusi bersuara
k	Konsonan letupan langit lembut tidak bersuara
g	Konsonan letupan langit lembut bersuara
ʔ	Konsonan hentian glotis atau anak tekak
s	Konsonan geseran gigi-gusi tidak bersuara
ç	Konsonan geseran langit keras
ʝ	Konsonan geseran langit lembut bersuara
h	Konsonan geseran anak tekak
ɣ	Konsonan geseran anak tekak
tʃ (c)	Konsonan letusan langit keras tidak bersuara
dʒ (j)	Konsonan letusan langit keras bersuara
l	Konsonan sisian
ɭ	Konsonan geseran sisian langit keras tidak bersuara
m	Konsonan nasal bibir
n	Konsonan nasal gigi-gusi
ɳ	Konsonan nasal gigi-gusi yang tidak disuarakan
ɲ	Konsonan nasal langit keras
ŋ	Konsonan nasal langit lembut
w	Separuh vokal bibir
y	Separuh vokal langit keras
i	Vokal depan tinggi hampar
e	Vokal depan separuh tinggi hampar
ɛ	Vokal depan separuh rendah hampar
æ	Vokal depan rendah hampar
a	Vokal tengah rendah hampar
ɐ	Vokal tengah separuh rendah tidak bundar
ə	Vokal tengah madya neutral
ɪ	Vokal tengah tinggi neutral
u	Vokal belakang tinggi bundar
o	Vokal belakang separuh tinggi bundar
ɔ	Vokal belakang separuh rendah bundar
ɑ	Vokal belakang rendah tidak bundar
ʌ	Vokal belakang separuh rendah tidak bunda

BAB SATU

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Bab ini secara khusus membincangkan perkara asasi yang menunjangi kajian ini. Persoalan asas yang mendasari bab ini adalah seperti yang berikut. Pertama, mengapakah dialek Melayu hulu Kedah dijadikan tumpuan kajian? Kedua, apakah matlamat yang ingin dicapai dengan kajian seperti ini? Jawapan kepada kedua-dua persoalan ini adalah saling berkaitan, iaitu perkaitan yang mengarah kepada perbincangan mengenai hal-hal asasi seperti masalah, matlamat dan kepentingan kajian.

1.2 Latar Belakang Kajian

Tiada siapa tahu pada tarikh dan abad ke berapakah bahasa Melayu mula wujud, apatah lagi untuk mengetahui siapakah orang pertama yang menuturkannya. Catatan terawal mengenai bahasa Melayu yang pernah direkodkan adalah pada batu bersurat Champa yang bertarikh kurun ke-4 masihi (Collins, 2005). Walaupun catatannya ringkas tetapi sudah cukup untuk memberi isyarat yang jelas kepada kita bahawa bahasa Melayu sudah wujud sekurang-kurangnya 1,500 tahun yang lampau dan mungkin lebih. Meskipun ahli bahasa masih berteka-teki mengenai usia sebenar bahasa Melayu, namun satu perkara yang nyata mengenainya adalah bahasa Melayu tetap mendukung fungsi yang sama seperti bahasa-bahasa lain di dunia.

SENARAI RUJUKAN

- Abdul Hamid Mahmood. (1990). Dialek Terengganu: Satu tinjauan ringkas. *Jurnal Dewan Bahasa, 1*, 217-225.
- Abdullah Hassan. (1966). *Perbandingan tatabunyi antara dialek Kedah dengan dialek Perak*. Latihan Ilmiah. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Abdul Karim Ismail. (1971). *Dialek Baling (sifat-sifat umum dan kumpulan teks)*. Latihan Ilmiah. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Adelaar, K. A. & Himmelmann, N. P. (2005). *The Austronesian languages of Asia and Madagascar*. Routledge.
- Adelaar, K. A. (1992). *Proto Malayic: The reconstructions of phonology and parts of its morphology and lexicon*. Pacific Linguistics series. Canberra: The Australia National University.
- Adelaar, K. A. (1993). The internal classification of the Malayic subgroup. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, 56*(3), 566-581.
- Adelaar, K. A. (2005). Malayo Sumbawan. *Oceanic Linguistics, 22*, 357-388.
- Ainon Muhammad. (1981). Unsur dialek dalam sastera prosa: Penyelidikan dan Pendidikan. *Symposium Dialek*. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Ajid Che kob. (2008). Subklasifikasi dialek Melayu Terengganu. Dalam Hussain Safian (Ed.), *Ensiklopedia sejarah dan kebudayaan Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Allerton, D. J. (1979). *Essentials of grammatical theory*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Andaya, B. W. (1993). *To live as brothers: southeast Sumatera in the seventeenth and eighteenth centuries*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Anderson, H. (1989). *Understanding linguistic innovations*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.

- Anderson, H. (1973). Abductive and deductive change. *Language*, 49, 765 - 93 .
- Anderson, S. R. (1974). *The organization of phonology*. New York: University Press.
- Asmah Hj. Omar. (1979). *Darulaman: Essay on linguistic, cultural and socio-economic aspects of the Malaysian State of Kedah*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Asmah Hj. Omar. (1986). *Bahasa dan Pemikiran Alam Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Hj. Omar. (1991). *Kepelbagaian fonologi dialek-dialek Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Hj. Omar. (2008). *Susur galur bahasa Melayu*. Edisi kedua. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Azman Wan Chik. (1968). *Satu kajian leksikal dialek Samsam daerah Titi Tinggi, Perlis Utara*. Latihan Ilmiah. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Barnard, T. (2003). *Multiple centers of authority: society and environment in Siak and eastern Sumatera*. Indiana University Press.
- Baker, J. A. (1938). Notes on the meanings of some Malay words II. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 16(2), 47-50.
- Baker, J. A. (1939). Notes on the meanings of some Malay words III. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 17(1), 107-120.
- Baker, J. A. (1940). A Kedah harvesting knife. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 18(2), 43-45.
- Bailey, Guy. (2004). Real and apparent time. Dalam J. K. Chambers, Peter Trudgill, Natalie Schilling-Estes, *The handbook of language variation and change*. London: Blackwell Publishing Ltd.
- Britain, D. dan Trudgill, P. (1999). Migration, new-dialect formation and sociolinguistic refunctionalisation: Reallocation as an outcome of dialect contact. *Transactions of the Philological Society*, 97, 245-256.

- Benjamin, G. (1976). *Austroasiatic Subgroupings and Prehistory in the Malay Peninsula*. University of Hawaii.
- Blevins, J. (2004). *Evolutionary phonology: The emergence of sound patterns*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Blust, R. (2002). Kiput historical phonology. *Oceanic Linguistics*, 42(2), 384-438.
- Blust, R. (2009). *The Austronesia languages*. Canberra: Pacific Linguistics.
- Bonfante, G. (1947). The Neolinguistic position (A reply to Hall's criticism of Neolinguistic). *Language*, 23(4), 344-375.
- Bowern, C. (2008). *Linguistic fieldwork: a practical guide*. New York: Palgrave Macmillan.
- Burhannudin Usman. (1983). *Struktur Bahasa Orang Laut*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa Departemen Pendidikan dan Kebudayaan.
- Bybee, J. (2015). *Language change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Campbell, L. & Mixco, M. (2007). *A glossary of historical linguistic*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Campbell, L. (2004). *Historical linguistics: and introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Cecilio, L. (1974). *A handbook in comparative Austronesian*. Quezon: University of the Philippines Press.
- Chambers, J. K. & Trudgill, P. (1998). *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chelliah, S. L., & De Reuse, W. J. (2011). *Handbook of descriptive linguistic*. Dordrecht: Springer.
- Christy, C. (1983). *Uniformitarianism in linguistics*. Amsterdam: John Benjamin.
- Crystal, D. (2008). *Dictionary of phonetic and phonology*. Blackwell.

- Collins, J. T. (1981). Ilmu linguistik sejarah: Asas, kaedah dan hasilnya. *Jurnal Dewan Bahasa*, 25(10), 5-24.
- Collins, J. T. (1983a). Dialek Ulu Terengganu. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Collins, J. T. (1983b). Dialek Pahang: rangka pengenalan. *Dewan Bahasa*, 27, 99-118.
- Collins, J. T. (1985). Dialek Melayu Pulau Tioman dan rekonstruksi bahasa Melayu Purba. *Dewan Bahasa*, 5, 369-383.
- Collins, J. T. (1986). Pendahuluan. Dalam James T. Collins (pengumpul dan penterjemah), *Penyusunan salasilah bahasa di Malaysia: Kumpulan karya R. A. Blust*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Collins, J. T. (1988). Wilayah dialek Kedah: Bukti dari Sumatera Utara. *Dewan Bahasa*, 1, 494-522.
- Collins, J. T. (1989). *Antologi dialek Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Collins, J. T. (1996). *Khazanah dialek Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Collins, J. T. (1996). Bahasa Melayu Hulu Tembeling: menjejaki sejarah Semenanjung. *Dewan Bahasa*, 2, 145-157.
- Collins, J. T. (1999). *Wibawa bahasa: Kepiawaian dan kepelbagaian*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Crawfurd, J. (1856). *A descriptive dictionary of the Indian isles and adjacent countries*. London: Bradbury and Evans.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Crowley, T., & Bowern, C. (2010). *An introduction to historical linguistics*. Oxford: Cambridge University Press.

- Cullin, E. G. & Zehnder, W. F. (1905). *The Early History of Penang 1592-1827*. Penang: The Criterion Press Ltd.
- Davenport, M. & Hannahs, S. J. (2010). *Introducing phonetics and phonology*. Great Britain: Hodder Education.
- De Smet, H & Fischer, O. (2017). The Role of Analogy in Language Change: Supporting Constructions. In M. Hundt, S. Mollin, & S. Pfenninger (Eds.), *The Changing English Language: Psycholinguistics Perspectives (Studies in English Language)* (pp. 240-268). Cambridge University Press.
- Dixon, R. M. W. (1972). *The Dyirbal language of north Queensland*. Cambridge: Cambridge university Press.
- Dixon, R. M. W. (1997). *The rise and fall of the languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dixon, R. M. W. (2010). *Basic linguistic theory, vol.1: Methodology*. Oxford: Oxford University Press.
- Diller, Anthony. (2008). Resources for Thai language research. Dlm. Diller, Anthony, Jerold A. Edmondson & Yongxian Luo. (Ed.), *Tai-Kadai languages*. Routledge.
- Dobby, E. H. G. (1957). Padi landscapes of Malaya. *The Malayan Journal of Tropical Geography*, 10, 1-143.
- Dorian, N. (1994). Varieties of variation in a very small place: social homogeneity, prestige norms, and linguistic variation. *Language*, 70(4), 631-696.
- Dryer, M. S. (2005). *Relationship between order of object and verb and order of adjective and noun*. Oxford: Oxford University Press.
- Edward, H. T. (1997). *Applied phonetics the sound of American English*. London: Singular Publishing Group.
- Eldredge, N. & Gould, S. J. (1972). *Punctuated equilibria: an alternative to phyletic gradualism*. Princeton: Princeton Univ. Press.
- Evans, H. N. (1917). Malay back-slang. *Journal of the Federated Malay States Museums*, 7(3), 115-6.

- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Zaharani Ahmad, Nor Hashimah Jalaluddin & Harishon Radzi. (2011). Kata soal bila dalam dialek Kedah Melayu Baling: Satu analisis sintaksis. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 11(1), 159-178.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Norasmira Noordin. (2012). Kata tanya mana dalam dialek Pulau Pinang dalam Program Minimalis. *Jurnal Bahasa*, 87-103.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Noriati Muhamad. (2017). Kata soal dalam Dialek Perlis. *Akademika*, 87(1), 177-187.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2018). Kata Soal Brapa Dalam Dialek Perlis: Analisis Program Minimalis. *Jurnal Bahasa*, 18(1), 103-120.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Amir Imran Jamil. (2019). Variasi leksikal dialek Melayu di negeri Kedah: Kajian geolinguistik. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space*, 15(4), 21-42.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Nor Hashimah Jalaluddin, Harishon Radzi, Junaidi Kasdan, Muhammad Faiz Aizuddin Suhami. (2019). Dialek Melayu Perlis: Pemetaan Geodialek Beraplikasikan GIS. *Akademika*, 89(2), 56-87.
- Fox, A. (1995). *Linguistic reconstruction: An introduction to theory and method*. Oxford: Oxford University Press.
- Gould, S. J. (1982). Punctuated equilibrium: A different way of seeing. *New Scientist*, 94, 137-139.
- Hajek, J. (2010). Aspiration in Some Varieties of Northern Aslian. *Oceanic Linguistics*, 49(2), 359-368.
- Haldane, J. B. S. (1932). *The causes of evolution*. Macmillan.
- Hamilton, A. W. (1923). Some bird names in Kedah. *Journal of the Malay Branch of the Royal Asiatic Society*, 1, 378-381.
- Hamilton, A. W. (1923). Some Malay words. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 3(3), 32-55.
- Hamilton, A. W. (1927). Malayan natural history notes. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 3, 362-362.

- Hamilton, A. W. (1930). Some Malay words. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 8(2), 330-333.
- Hamilton, A. W. (1933). Some Malay words. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 11(2), 139-143.
- Harun Mat Piah. (1983). Dialek Perak: Satu tinjauan ringkas. *Bengkel Kepimpinan dan Pengajian Budaya*, Kementerian Belia dan Sukan. Ipoh, Perak.
- Harris, R. (2013). *Ferdinand de Saussure: Course in General Linguistics*. London: Duckworth.
- Harishon Radzi. (2017). *Analisis geolinguistik leksikal dialek Melayu di Perak menggunakan sistem maklumat geografi*. Disertasi Doktor Falsafah. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Malaysia.
- Haslina Haroon & Adilah Zabir. (2018). Penggunaan dialek dalam novel *Seorang Tua di Kaki Gunung*. *Jurnal Bahasa*, 18(2), 286-318.
- Hayati Lateh, Nor Hashimah, Harishon Radzi & Ruslan Uthai. (2016). Bahasa Melayu di Satun, Thailand. *Proceeding The Tenth International Malaysian Studies Conference (MSC10): Globalization and Regionalism: Malaysian in ASEAN*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Hock, H. H. (1986). *Principles of historical linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hopper, P. J. & Traugott, E. C. (2003). *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Humphreys, J. L. (1926). A note on the north and south points of the compass in Kedah and Trengganu. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 4(1), 133-135.
- Hudson, A. B. (1970). A note on Selako: Malayic Dayak and Land Dayak languages in western Borneo. *Sarawak Museum Journal*, 18, 301-318.
- Ida Ahmad. (1969). Fonologi bahasa Kedah. *Dewan Bahasa*, 13(12), 531-537.
- Ismail Hussein. (1973). Malay dialects in Malay Peninsula. *Nusantara*, 3, 69-79.

- Jaafar Wan Ahmad. (1968). Loghat daerah dalam bahasa. *Dewan Bahasa*, 12, 405-407.
- Jones, D. (1950). *The phoneme, its nature and use*. Cambridge: Heffer.
- Joseph, B. D., & Janda, R. D. (2003). *The Handbook of Historical Linguistics*. Oxford: Blackwell.
- Kamariah Ahmad. (1977). *Orang-orang Aceh di Yah, Kedah*. Latihan Ilmiah. Universiti Kebangsaan Malaysia, Selangor.
- Kamaruddin Isayah. (1999). *Perbandingan Fonologi Dialek Melayu Satun dengan Dialek Melayu Perlis*. Tesis Sarjana. Penang: Universiti Sains Malaysia.
- Kats, J. (1930). *Warna Sari Melayoe*. Bandoeng: N. V. Boekhandel Visser & Co.
- Keller, R. (1994). *On language change: The invisible hand in language*. London: Routledge.
- Kerswill, P. (2003). Dialect levelling and geographical diffusion in British English. Dalam D. Britain and J. Cheshire (eds.) *Social Dialectology. In honour of Peter Trudgill*. John Benjamins: 223-243.
- Kobkua Suwannathat-Pian. (1994). The Sam-Sams: A Study of historical and ethnic assimilation in Malaysia. *Journal of Social Issues in Southeast Asia*, 9(1), 135-162.
- Larish, M. D. (1997). Moklen-Moken Phonology: Mainland or Insular Southeast Asian Typology? *Proceedings of the Seventh International Conference on Austronesian Linguistics*. Leiden University: Department of Languages and Cultures of South East Asia and Oceania, Projects Division.
- Ladefoged, P & Maddieson, I. (1996). *The Sounds of the World's Languages* (2nd ed.). Blackwell Publishers.
- Labov, W. (1994). *Principles of linguistic change: Internal factors*. London: Blackwell Publisher.
- Labov, W. (1994). *Principles of Linguistic Change, Vol. 1: Internal Factors*. Oxford: Basil Blackwell.

- Ladefoged, P. & Johnson, K. (2014). *A course in phonetics*. Boston: Cengage Learning.
- Lass, R. (1997). *Phonology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lass, R. (1998). *Historical linguistics and language change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lauder, M. (1993). *Pemetaan dan distribusi bahasa-bahasa di Tangerang*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa.
- Leith, G. (1804). *A short account of the settlement, produce, and commerce. of Prince of Wales Island in the Straits of Malacca*. London: J. Barfield.
- Le Page & Andree Tabouret-Keller. (1985). *Acts of identity*. Cambridge University Press.
- Logan, J. R. (1851). Ethnology of the Indo-Pacific islands. *Journal of the Indian Archipelago Eastern Asia*, 5, 546-585.
- Logan, J. R. (1859). *The law of England in Pinang, Malacca and Singapore*. Singapore: Kraus.
- Lyons, J. (1968). *Introduction to theoretical linguistics*. Cambridge: At The University Press.
- Macalister. N. (1802). *Historical memoir relative to Prince of Wales island in the straits of Malacca and its important, political and commercial*. London: Warwick Square.
- Mahsun, M. S. (1995). *Dialektologi diakronis: sebuah pengantar*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Mahani Musa. (2002). Bahasa Melayu dan imperialisme British". *Jurnal Ilmu Kemanusiaan*, 7, 23-43.
- Malkiel, Y. (1967). Every word has a history of its own. *Glossa*, 1, 137 – 49.
- Marsden, W. (1812). *A Grammar of the Malayan language with an introduction and praxis*. London: Cox and Baylis.

- Marohaini Yusoff. (2001). Pengutipan dan pengumpulan data perlakuan dan proses menulis karangan dalam bilik darjah. Dlm. Marohaini Yusoff (ed.). *Penyelidikan kualitatif: pengalaman kerja lapangan kajian*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Marohaini Yusoff. (2013). *Penyelidikan Kualitatif Pengalaman Kerja Lapangan Kajian*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Mario A. P. & Frank G. (1954). *Dictionary of linguistics*. New York: Rowman & Littlefield Press.
- Mashetoh Abd. Mutalib. (2018). Dialek sebagai identiti penutur dalam bahasa Melayu lisan. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 3(16), 117-126.
- Maulana Al-Fin Bin Che Man & Fazal Mohammed Mohammed Sultan. (2020). Ayat selapis dalam dialek Perlis menggunakan kerangka minimalis. *Jurnal Linguistik*, 24(1), 1-18.
- Maxwell, W. G. (1905). Mantra Gajah. *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, 45, 1-53.
- Maxwell, W. G. (1911). Miscellaneous notes. *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, 51, 195-196.
- McDavid, R. I. (1974). *A Manual for Dialect Research in the Southern States*. University Alabama: The University of Alabama Press.
- McNeill, W. H. (1984). Human Migration in Historical Perspective. *Population and Development Review*, 10(1), 1.
- Milroy, L. (1987). *Language and social networks*. Blackwell.
- Merriam, S.B. (1998). *Case study research in education: A qualitative approach*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research and case study applications in Education: Revised and Expanded from case study research in education*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.

- Mohammad Yusuf Hassan. (1976). *Bahasa daerah dalam karangan-karangan Shahnon Ahmad*. Tesis Sarjana. Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Morrison, D. A. (2011). *Introduction to Phylogenetic Networks*. Sweden: RJR Productions.
- Mohammad Khairulanwar Abd. Ghani & Mohd Tarmizi Hasrah. (2022). The migration of non-local communities and effects on language ecosystem in Baling, Kedah: historical and linguistic evidence. *Proceedings of the 9th Asbam International Conference (Archeology, History, & Culture in the Nature of Malay (ASBAM 2021))*, 660, 376 - 383.
- Mohammad Khairulanwar & Mohd Tarmizi Hasrah. (2023). Aspirasi sebagai penanda identiti dialek Melayu Baling. Dalam Maslida Yusof, Rahim Aman & Karim Harun (Penyt.), *Bahasa dan Identiti Masyarakat Tutar*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia. 64-81.
- Mohd Tarmizi Hasrah. (2018). Dialek Melayu hulu dan hilir di timur Semenanjung Malaysia. *Jurnal Bahasa*, 18(1): 65-102.
- Mohd Tarmizi Hasrah & Mohammad Khairulanwar Abdul Ghani. (2021). Dialek Melayu Baling: Satu pemerian awal. *Jurnal Bahasa*, 21(2), 1-15.
- Mohd Tarmizi Hasrah. (2022). Dialek Melayu hulu di timur Semenanjung Malaysia. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd Tarmizi Hasrah. (2020). Dialek Pasir Raja: Ciri fonologi dan pengelompokan. *Jurnal Bahasa*, 20(2), 173–202.
- Mohammad Khairulanwar Abdul Ghani & Mohd Tarmizi Hasrah. (2023a). Aspiration in Baling Malay. Dlm. Hiroki Nomoto & Asako Shiohara (Eds.), *Language contact between Malay and indigenous languages*. NUSA 75: 3–18. <http://doi:10.15026/0002000125>
- Mohammad Khairulanwar Abdul Ghani & Mohd Tarmizi Hasrah. (2023b). Aspirasi sebagai penanda identiti dialek Melayu Baling. Dlm. Maslida Yusof, Karim Harun & Rahim Aman (pnyt.), *Bahasa dan Identiti Masyarakat Tutar* (pp. 63-82). Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohammad Khairulanwar Abdul Ghani, Mohd Tarmizi Hasrah & Khairul Faiz Alimi. (2024). Dialek Hulu Kedah: Satu pengelompokan baharu. *Jurnal Bahasa*, 24(1), 1–44.

- Mustafa Tam. (1962). Tawarikh Salasilah Negeri Kedah. Alor Setar: Arkib Negara Malaysia.
- Mufwene, S. (2001). *The ecology of language evolution*. Cambridge University Press.
- Nik Safiah Karim. (1981). The use of dialects in Malaysia literature: Its role in the development of national literature. *Sixth ASANAL conference*. Bali, Indonesia.
- Nik Safiah Karim. (1983). Penggunaan dialek dalam kesusasteraan Melayu. Dalam Nik Safiah Karim (Pnytg.). *Rampaian Linguistik Malaysia Kumpulan Makalah Persatuan Linguistik Malaysia*. Kuala Lumpur: Pustaka Ilmu Raya Sdn. Bhd.
- Noriah Mohamed. (2003). Bahasa Melayu: Sejarah dan keragamaannya di Pulau Pinang. *Kolokium Kebangsaan Melayu Pulau Pinang*. Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Norizah Ardi & Nor Hisham Osman. (2010). Pemeliharaan bahasa ibunda dalam kalangan masyarakat Islam di Satun, Thailand. Dicapai pada 26 Jun 2021, daripada <http://repository.um.edu.my/id/eprint/83097>
- Norfazila Abdul Hamid & Rahim Aman. (2014). Proses pemanjangan vokal dalam dialek Hulu Sik Kedah: Satu penerapan teori fonologi generatif model non-linear. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 9(2), 195-205.
- Nor Hashimah Jalaluddin. (2017). Penyebaran dialek Melayu di Langkawi: Analisis geolinguistik. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 17(4), 159-178.
- Nor Hashimah Jalaluddin, Maizatul Hafizah Abdul Halim, Harishon Radzi & Junaini Kasdan. (2017). Penyebaran Dialek Melayu Di Langkawi: Analisis Geolinguistik. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 17(4), 159-178.
- Nor Hashimah Jalaluddin. (2018). Dialek Melayu di Perak: Analisis Geolinguistik. *International Journal of the Malay World and Civilisation*, 6(2), 69 - 82.
- Nor Hashimah Jalaluddin, Mohamed Fazal Mohamed Sultan, Harishon Radzi & Khairul Ashraaf Saari. (2019). Penyebaran pengaruh dialek Melayu Thai di Malaysia: Analisis GIS. *Journal of Nusantara Studies (JONUS)* , 4, 362-389.
- Nor Hashimah Jalaluddin, Siti Noraini Hamzah & Hayati Lateh. (2019). Penyebaran dialek Melayu Satun di Langkawi dan Thai: Analisis GIS. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 19(1), 77-96.

- Nor Syamshida Masa, Nur Farahkhanna Mohd Rusli & Nur Faizah Md. Adam. (2020). Perubahan vokal tinggi di akhir kata dalam dialek Taiping dalam kalangan pelajar: Analisis fonologi generatif. *Issues in Language Studies*, 9(1), 124-143.
- Nothofer, B. (1993). Cita-cita penelitian dialek. Dalam. Farid M. Onn & Ajid Che Kob (pnyt.). *Simposium dialek: Penyelidikan dan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nothofer, B. (1996). *Dialek Melayu Bangka*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nur Habibah Che Rosdi. (2013). *Dialektologi Geografi Hulu Perak Utara: Perbandingan Fonologi dan Leksikal*. Tesis Sarjana. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nur Habibah Che Rosdi, Rahim Aman & Shahidi A. H. (2019). Dialektologi Hulu Perak Utara: Implementasi sinkronik. *Jurnal Linguistik*, 23(2), 61-82.
- Nur Habibah Che Rosdi & Rahim Aman. (2020). Varian Hulu Perak Utara: Fenomena di Gerik dan Pengkalan Hulu. *Jurnal Melayu*, 19(2), 216-243.
- Nur Faslin Sulaiman. (2015). *Sistem fonologi subdialek Baling, Kedah*. Tesis Sarjana. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Nur Syazwani Salam & Sharifah Raihan Syed Jaafar. (2019). Perilaku fonologi konsonan di akhir kata dialek Petani Sik. *Journal of Nusantara Studies*, 4(1) 316-343.
- Nurul Shahida Jamil & Maslida Yusof. (2014). Deiksis reruang dalam dialek Kedah. *Jurnal Bahasa*, 14(2), 192-218.
- Nurul Shahida Jamil & Maslida Yusof. (2015). Analisis deiksis dialek Kedah. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 15(1), 57-78.
- Nuwairi. (2003). Dialek: taburannya di negeri Perak daripada perspektif dialektologi. *Jurnal Pengajian Melayu*, 13, 88-99.
- Ong Su Teck, Nur Syahida Adilah Suri & Rahim Aman. (2016). Fonologi subdialek Pulau Pinang: Satu kajian di Balik Pulau. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 11(1), 186-201.

- Ostapirat, W. (2005). *Kra-Dai and Austronesian: Notes on Phonological Correspondences and Vocabulary*. Routledge Curzon.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation method* (4th ed.). New York: Sage Publication.
- Phaiboon, Duangchan. (2006). Glossary of Aslian languages, the northern Aslian languages of Southern Thailand. *Mon-Khmer Studies* 36:207-224.
- Postal, P. M. (1968). *Aspects of phonological theory*. New York: Harper & Row.
- Rankin, R. L. (2003). *The comparative method*. Oxford: Blackwell.
- Ridley, H. N. (1897). List of Malay plant names. *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, 30, 31-284.
- Ringe, D., & Eska, J. F. (2013). *Historical linguistics: Toward a twenty-first century reintegration*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rohami Yusof. (1986). *Dialek geografi Kuala Kangsar: Suatu kajian perbandingan fonologi*. Tesis Sarjana. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Rogayah A. Razak. (2005). Kekangan bentuk logikal bagi pergerakan kata tanya insitu dalam ayat tanya bahasa Melayu. Dlm. Idris Aman dan Fadzeli Jaafar (pylgr.). *Prosiding Teori Penyelidikan Bahasa*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rosmada Md. Amin. (1979). *Pemikiran dan pengaruh asing yang terdapat di dalam cerita-cerita lisan (prosa) di Kuala Teriang, Langkawi, Kedah*. Latihan Ilmiah. Universiti Kebangsaan Malaysia. Selangor.
- Ruslan Uthai. (2011). *Keistimewaan Dialek Melayu Patani*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sagart, L. (2004). The Higher Phylogeny of Austronesian and the Position of Tai-Kadai. *Oceanic Linguistics*, 43, 411-444.
- Sakinah Nik Muhammad Naziman & Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2016). Bentuk dan kedudukan kata tanya Dialek Perak Utara: Satu huraian deskriptif. *Jurnal Bahasa*, 16(2), 253-274.

- Sampson, G. (1980). *Schools of linguistic*. London: Hutchinson.
- Sapir, E. (1935). *The psychological reality of phonemes*. London: Longmans.
- Shellabear, W. (1924). *History of the Malays*. Singapore: Methodist Publishing House.
- Shahidi, A. Hamid. (2009). Alternasi dalam fonologi subdialek Kedah Utara. *Jurnal Bahasa*, 9(2), 302-325.
- Shahidi A. Hamid. (2012). Analisis fonologi subdialek Kedah Utara. Dalam. Rahim Aman (Pnytg.). *Bahasa Melayu bahasa universal*. Bangi: Penerbitan Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Shuib Ismail. (1971). Dialek Kedah pesisiran: Satu kumpulan teks serta pembicaraan linguistik. Latihan Ilmiah. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Schilling, N. (2013). *Sociolinguistic Fieldwork*. Cambridge University Press.
- Schreier, D. (2009). Language in isolation, and its implication for variation and change. *Language and Linguistics Compass*, 2/3, 682-699.
- Simanjuntak, M. & Ramli Salleh. (1982). Perubahan-perubahan bunyi bahasa: Satu kajian bahasa Melayu Melaka. *Jurnal Budaya Melayu*, 5, 4-30.
- Silverman, D. (2006). *A critical introduction to phonology*. London and New York: Continuum.
- Siti Hawa Salleh. (1992). *Hikayat Patani*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Siti Noraini Hamzah, Nor Hashimah Jalaluddin & Zaharani Ahmad. (2017). Migrasi masyarakat luar dan pengaruh dialek di Perak: Analisis geolinguistik. *Jurnal Bahasa*, 17(1), 1-34.
- Siti Noraini Hamzah & Nor Hashimah Jalaluddin. (2018). Kepelbagaian varian leksikal dialek di Perak: Pendekatan geographical information system. *Akademika*, 88(1), 137-152.
- Siegel, J. (1985). *Koine and koineization*. *Language in Society*, 14(3), 357-378.

- Sohaimi Abdul Aziz & Omar Yusoff. (2010). Perkembangan identiti kaum peranakan Samsam Islam: Satu kajian kes seorang dalang wayang gedek di Kedah. *International Journal of the Malay World and Civilisation*, 28(2), 83-107.
- Sohaimi Abdul Aziz. (2010). Masyarakat Samsam: Stigma yang tertinggal. *Dewan Budaya*, 1, 54-57.
- Sueren, P. A. M. (1998). *Western linguistics: an historical introduction*. London: Blackwell Publishing.
- Steinberg, D.J. (1975). *In Search of Southeast Asia.: A Modern History*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Swadesh, M. (1951). Diffusional cumulation and archaic residue as historical explanations. *Southwestern Journal of Anthropology*, 7(1), 1-21.
- Tadmor, U. (1995). *Language Contact and Systemic Reconstruction: The Malay Dialect of Nonthaburi, Central Thailand*. [Doctoral dissertation, University of Hawaii]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Tajul Arippin Khasin. (2002). Penasalan Vokal dalam Bahasa Melayu Standard dan Dialek Patani Gerik: Satu Huraian Perbandingan. *Jurnal Bahasa*, 2(3), 374-395.
- Tajul Arippin Khasin & Tarmiji Misron. (2014). Persamaan dan Perbezaan Fonologi Dialek Melayu Patani Gerik, Lenggong, Batu Kurau. Dlm. *Pendekatan Kontrasif dan Komparatif Bahasa-bahasa di Malaysia*. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- Thurgood, G. (1999). *From Ancient Cham to Modern Dialects: Two Thousand Years of Language Contact and Change*. Oceanic Linguistics Special Publication No. 28. University of Hawai'i Press.
- Ton Ibrahim. (1974). *Morfologi Dialek Kedah*. Tesis Sarjana. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Trudgill, P. (1983). *On dialect: Social and geographical perspectives*. Oxford: Blackwell.
- Trudgill, P. (1986). *Dialect in contact*. Oxford: Blackwell.

- Trudgill, P. (2003). Modern Greek dialect: a preliminary classification. *Journal of Greek Linguistics*, 4, 45-63.
- Trudgill, P. (2004). Linguistic and social typology: the Austronesian migration and phoneme inventories. *Linguistic Typology*, 8, 305-320.
- Trudgill, P. (2011). *Sociolinguistic typology: Social determinants of linguistics complexity*. Oxford: Oxford University Press.
- Tweedie, M.W.F. (1965). The Stone Age in Malaya. *JMBRAS* 26(2), 1-90.
- Umaiyyah Umar. (1999). *A classification of Thai-Kedah dialect using phonological characteristics*. Disertasi Doktor Falsafah. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Uteh Raziah Abdul Rashid. (1975). *Loghat daerah dalam novel Shahnnon Ahmad dengan penekanan ke atas struktur dan fungsi*. Latihan Ilmiah. Universiti Kebangsaan Malaysia, Selangor.
- Wan Adnan Wan Long. (1971). *Sejarah negeri Setol*. Persatuan Sejarah Malaysia Negeri Kedah.
- Wan Yahya Wan Muhammad Taib. (1911). *Salasilah Al-Tarikh Kerajaan Kedah*. Alor Setar, Kedah.
- Weinrich, U. et al. (1968). Empirical foundation for a theory of language change. Dalam Lehmann & Malkiel, *Direction for historical linguistics: a symposium*. University of Texas Press.
- Wheeler, L.R. (1928). *The modern Malay*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Wilding, A. (1987). *Outline of Pattani Malay sounds*. Overseas Missionary Fellowship.
- Winstedt, R. O. (1917). The Malay rice cycle. *Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, 75, 51.
- Winstedt, R. O. (1929). Malay Industries, Part II: Fishing, hunting and trapping. Dalam. R. J. Wilkinson (Pnytg.). *Papers on Malay subjects*. Kuala Lumpur: Federated Malay States Press.

- Wu, J. (2023). *Malayic varieties of Kelantan and Terengganu: Description and linguistic history*. LOT, Netherlands Graduate School of Linguistics.
- Yusriadi. (2007). *Dialek Melayu Ulu Kapuas, Kalimantan Barat*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zaharah Mahmud. (1979). The evolution of population and settlement in the state of Kedah. Dalam Asmah Haji Omar (Pnytg.). *Darulaman essays on linguistic, cultural and socio-economic aspects of the Malaysian state of Kedah*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Zaharani Ahmad. (1993). *Fonologi generatif: Teori dan penerapan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zaharani, A. (2006). Kepelbagaian dialek dalam Bahasa Melayu: Analisis tatatingkat kekangan. *E-Bangi*, 1(1), 1-26.
- Zurina Majid. (2003). *Archeology in Malaysia*. Pulau Pinang: Pusat Penyelidikan Arkeologi, Universiti Sains Malaysia.

LAMPIRAN A
PETA KAWASAN KAJIAN

(Sumber: Dipetik dan diolah daripada Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Kedah)

LAMPIRAN B

DAFTAR KATA DIALEK HULU KEDAH (DHK)

GLOSS	BGR	TKN	TAW	SIG	BAK	KUP	BAL	PUL
tangan	taŋɛ	taŋaŋ	taŋɛ	taŋaŋ	taŋɛ	taŋeŋ	taŋaŋ	taŋeŋ
siku	siku ^w	siku ^w	siku ^w	siku ^w	siku ^w	siku ^w	siku ^w	siku ^w
kuku	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w
jari	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y	dʒayi ^y
kiri	kiyi ^y	k ^h iŋi ^y	k ^h iŋi ^y	k ^h iŋi ^y	kiyi ^y	k ^h iŋi ^y	k ^h iŋi ^y	kiyi ^y
kanan	kane	k ^h anaŋ	k ^h ane	k ^h anaŋ	k ^h ane	k ^h anaŋ	k ^h anaŋ	kane
kaki	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y	kaki ^y
tumit	tumi?	tumi?	tumi?	tumi?	tumi?	tumi?	tumi?	tumi?
lutut	luto?	luto?	luto ^w ?	luto ^w ?	luto?	luto ^w ?	luto ^w ?	luto ^w ?
betis	bətiç	bəti ^h	bəti ^h	bətiç	bətiç	bəte ^h	bətiç	bəte ^h
paha	pahe	pahe	p ^h a	p ^h a	p ^h a	pahe	p ^h a	p ^h a
jalan	dʒale	dʒalaŋ	dʒale	dʒalaŋ	dʒale	dʒalaŋ	dʒalaŋ	dʒalaŋ
lari	layi ^y	layi ^y	layi ^y	layi ^y	layi ^y	layi ^y	layi ^y	layi ^y
pergi	gi ^y	p ^h i	p ^h i	p ^h i	gi ^y	p ^h i	p ^h i	gi ^y

datang	mayiʸ	datan	mayiʸ	mayiʸ	datan	mayiʸ	mayiʸ	mayiʸ
pulang	baleʔ	baleʔ	baleʔ	baleʔ	baleʔ	baleʔ	baleʔ	baleʔ
berenang	bəyəne	bəyənan	bəyəne	bəyənan	bəyəne	bəyənen	bəyənan	bəyənen
mandi	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ	mandiʸ
timbul	timbo	timbo	timbo	timbo	timbo	timbo	timbo	timbo
tenggelam	təngele	təngelan	təngele	təngelan	təngele	təngelen	təngelan	təngelen
hanyut	apuʔ	apuʔ	apuʔ	apuʔ	apuʔ	apuʔ	apuʔ	apuʔ
bersih	tʃutʃiʸ	bəyəseh	bəyəseh	bəyəseh	tʃutʃiʸ	tʃutʃiʸ	bəyəseh	bəyəseh
kotor	bələmoh	koto:	bələmoh	koto:	bələmoh	koto:	koto:	bələmoh
debu	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w	dəbu ^w
kulit	kuleʔ	kulaʸʔ	kuleʔ	kulaʸʔ	kuleʔ	kuleʔ	kulaʸʔ	kulaʸʔ
belakang	bəlake	bəlakan	bəlake	bəlakan	bəlake	bəlaken	bəlakan	bəlaken
perut	pəyoʷʔ	pəyuʔ	pəyoʷʔ	pəyoʷʔ	pəyuʔ	pəyuʔ	pəyoʷʔ	pəyoʷʔ
pinggang	pinɣe	pinɣan	pinɣe	pinɣan	pinɣe	pinɣa:	pinɣan	pinɣa:
pusat	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ	pusaʔ
tulang	tula:	tulan	tula:	tulan	tula:	tulan	tulan	tulan
hati	atiʸ	atiʸ	atiʸ	atiʸ	atiʸ	atiʸ	atiʸ	atiʸ
jantung	dʒaton	dʒaton	dʒaton	dʒaton	dʒaton	dʒaton	dʒaton	dʒaton
hempedu	pədu ^w	m:pədu ^w	pədu ^w	pədu ^w	pədu ^w	m:pədu ^w	pədu ^w	pədu ^w

susu	tɛʔ	tɛʔ	kopeʔ	kopeʔ	kopeʔ	tɛʔ	tɛʔ	kopeʔ
bahu	bau ^w	bau ^w	bau ^w	b ^h u	bau ^w	b ^h u	b ^h u	bau ^w
ketiak	kətiʔeʔ	kətiʔeʔ	tiʔeʔ	tiʔeʔ	tiʔeʔ	tiʔeʔ	kətiʔeʔ	kətiʔeʔ
dada	dade	dade	dade	dade	dade	dade	dade	dade
rusuk	yusoʔ	yusoʔ	yusoʔ	yusoʔ	yusoʔ	yusoʔ	yako	yako
leher	lehe	lehe	lehe	lehe	lehe	lehe	lehe	lehe
kuku	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w	kuku ^w
tahu	t ^h u	tau ^w	t ^h u	tau ^w	t ^h u	t ^h u	tau ^w	tau ^w
fikir	pikɛ	m:iɛ	pikɛ	m:iɛ	m:iɛ	m:iɛ	pikɛ	pikɛ
takut	tako ^w ʔ	tako ^w ʔ	takoʔ	tako ^w ʔ	tako ^w ʔ	takoʔ	tako ^w ʔ	takoʔ
darah	dayɛh	dayɛh	dayɛh	dayɛh	dayɛh	dayɛh	dayɛh	dayɛh
kepala	pale	pale	pale	pale	pale	pale	pale	pale
otak	ɔtɛʔ	ɔtoʔ	ɔtoʔ	ɔtɛʔ	ɔtoʔ	ɔtɛʔ	utoʔ	ɔtɛʔ
rambut	yamboʔ	yambo ^w ʔ	yabo ^w ʔ	yambo ^w ʔ	yambo ^w ʔ	yabo ^w ʔ	yabo ^w ʔ	yamboʔ
dahi	daiʔ	dahiʔ	daiʔ	daiʔ	dahiʔ	daiʔ	daiʔ	daiʔ
muka	mukɛ	mukɛ	mukɛ	mukɛ	mukɛ	mukɛ	mukɛ	mukɛ
pipi	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ	pipiʔ
dagu	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w	dagu ^w
hidung	idoŋ	idoŋ	idoŋ	idoŋ	idoŋ	idoŋ	idoŋ	idoŋ

rahang	k ^h ej	k ^h ai ^y	k ^h ai ^y	k ^h ai ^y	k ^h ai ^y	k ^h ai ^y	k ^h ej	k ^h ej
cium	tʃ ^h om	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ	tʃi ^y uŋ
mulut	mulo?	mulo?	mulo?	mulo?	mulo?	mulo?	mulo?	mulo?
bibir	bibe	bibe	bibe	bibe	bibe	bibe	bibe	bibe
gigi	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y	gigi ^y
taring	t ^h ayɛ	t ^h ayin	t ^h ayɛ	t ^h ayin	t ^h ayɛ	t ^h ayin	t ^h ayin	t ^h ayin
gusi	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y	gusi ^y
lidah	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh
langit-langit	l:anji?	l:anji?	l:anji?	l:anji?	l:anji?	l:anji?	l:anji?	l:anji?
ketawa	sukɛ	sukɛ	sukɛ	sukɛ	sukɛ	sukɛ	sukɛ	sukɛ
menangis	tɣio?	təyi ^y ɔ?	təyi ^y a?	təyi ^y ɔ?	təyi ^y a?	təyi ^y ɔ?	tɣio?	təyi ^y ɔ?
muntah	muntɛh	muntɛh	muntɛh	muntɛh	muntɛh	muntɛh	muntɛh	muntɛh
ludah	ludeh	ludeh	ludeh	ludeh	ludeh	ludeh	ludeh	ludeh
makan	make	makaŋ	make	makaŋ	make	makeŋ	makaŋ	makeŋ
kunyah	kupɛh	kupɛh	kupɛh	kupɛh	kupɛh	kupɛh	kupɛh	kupɛh
marah	mayɛh	mayɛh	mayɛh	mayɛh	mayɛh	mayɛh	mayɛh	mayɛh
sedih	sədɛh	sədɛh	sədɛh	sədɛh	sədɛh	sədɛh	sədɛh	sədɛh
nasi	nasi?	nasi?	nasi?	nasi?	nasi?	nasi?	nasi?	nasi?
kerak	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?	kəyɛ?

belanga	pəyiʋoʔ	pyiʋoʔ	pyiʋoʔ	pyiʋoʔ	pəyiʋoʔ	pyiʋoʔ	pəyiʋoʔ	pəyiʋoʔ
minum	minuŋ	minuŋ	minuŋ	minuŋ	minuŋ	minuŋ	minuŋ	minuŋ
gigit	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ	gigeʔ
dengar	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:	dəŋe:
pekak	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ	pəkeʔ
mata	mate	mate	mate	mate	mate	mate	mate	mate
buta	bute	bute	bute	bute	bute	bute	bute	bute
melihat	təŋoʔ	təŋoʔ	təŋoʔ	tʃəleʔ	tʃəleʔ	təŋoʔ	təŋoʔ	təŋoʔ
tidur	tidɔ	tidɔ	tidɔ	tidɔ	tidɔ	tidɔ	tidɔ	tidɔ
rimas	yimah	lemaç	lemaç	yimah	lemaç	yimah	yimah	yimah
mimpi	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ	mimpiʷ
anak	aneʔ	aneʔ	aneʔ	aneʔ	aneʔ	aneʔ	aneʔ	aneʔ
orang	ɔʏe	ɔʏaŋ	ɔʏe	ɔʏaŋ	ɔʏe	ɔʏaŋ	ɔʏaŋ	ɔʏaŋ
kebas	kəbaç	kəbah	kəbah	kəbaç	kəbaç	kəbah	kəbaç	kəbah
berdiri	bədiyiʷ	diyiʷ	diyiʷ	diyiʷ	bədiyiʷ	bədiyiʷ	diyiʷ	diyiʷ
duduk	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ	dudoʔ
bantal	bantə	bata:	bantə	bata:	bantə	bata:	bantə	bantə
katil	kate	kate	kate	kate	kate	kate	kate	kate
lelaki	dʒate	dʒataŋ	dʒate	dʒataŋ	dʒate	dʒataŋ	dʒataŋ	dʒataŋ

perempuan	pu ^w ε	puan	pu ^w ε	puan	pu ^w ε	tino	puan	tino
menguap	məŋu ^w aʔ	ŋu ^w aʔ	ŋu ^w aʔ	məŋu ^w aʔ	ŋu ^w aʔ	ŋu ^w aʔ	məŋu ^w aʔ	məŋu ^w aʔ
suami	laki ^y	laki ^y	laki ^y	laki ^y	laki ^y	laki ^y	laki ^y	laki ^y
isteri	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ	b:iniŋ
adik	adeʔ	adeʔ	adeʔ	adeʔ	adeʔ	adeʔ	adeʔ	adeʔ
abang	abe	aban	abe	aban	abe	aban	aban	aban
kakak	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ	kakeʔ
ibu	məʔ	məʔ	məʔ	məʔ	məʔ	məʔ	məʔ	məʔ
bapa	pəʔ	pəʔ	pəʔ	pəʔ	pəʔ	pəʔ	pəʔ	pəʔ
nenek	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ	to ^w ʔ
datuk	tʃ ^h ε	tʃ ^h ε	u ^w an	u ^w an	tʃ ^h ε	tʃ ^h ε	u ^w an	u ^w an
cucu	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w	tʃutʃu ^w
sepupu	pupu ^w	s ^a pupu ^w	səpupu ^w	səpupu ^w	s ^a pupu ^w	s ^a pupu ^w	pupu ^w	pupu ^w
ipar	ipe:	ipe:	ipe:	ipe:	ipe:	ipe:	ipe:	ipe:
kawan	kawε	kawan	kawε	kawan	kawε	saen	saen	kawan
misai	mise ^y	mise ^y	mise ^y	mise ^y	mise ^y	misæ	mise ^y	misæ
lidah	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh	lideh
rumah	yumeh	yumeh	yumeh	yumeh	yumeh	yumeh	yumeh	yumeh
atap	ataʔ	ataʔ	ataʔ	ataʔ	ataʔ	ataʔ	ataʔ	ataʔ

tiang	tʰiʲɛ	tʰiʲaŋ	tʰiʲɛ	tʰiʲaŋ	tʰiʲɛ	tʰiʲaŋ	tʰiʲaŋ	tʰiʲaŋ
pintu	pʰituʷ	pintuʷ	pʰituʷ	pʰituʷ	pintuʷ	pintuʷ	pintuʷ	pintuʷ
dinding	dindiŋ	dindiŋ	dindiŋ	dindiŋ	dindiŋ	dineŋ	dindiŋ	dineŋ
bendul	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ	bəndɔ
jendela	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ	tikaʔ
tangga	taŋgo	taŋgo	taŋgo	taŋgo	taŋgo	taŋgo	taŋgo	taŋgo
lantai	late	late	late	late	late	late	late	late
dapur	dapo:	dapo:	dapo:	dapo:	dapo:	dapo:	dapo:	dapo:
cerek	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ	tʃɛyeʔ
laman	lame	laman	lame	laman	lame	laman	laman	laman
tempayan	təpayɛ	təpayan	təpayɛ	təpayan	təpayɛ	təpayen	təpayan	təpayen
botol	boto	boto	boto	boto	boto	boto	boto	boto
beg	beʔ	beʔ	beʔ	beʔ	beʔ	beʔ	beʔ	beʔ
tikar	tikə	tikə	tikə	tikə	tikə	tikə	tikə	tikə
tungku	dapo	dapo	dapo	dapo	dapo	dapo	dapo	dapo
beranda	bəyɛdɔ	bəyanda	bəyanda	bəyando	bəyando	bəyanda	bəyɛdɔ	bəyɛdɔ
bisu	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ	bisuʷ
tali	taliʲ	taliʲ	taliʲ	taliʲ	taliʲ	taliʲ	taliʲ	taliʲ
akal	ake	ake	ake	ake	ake	ake	ake	ake

luka	luke	luke	luke	luke	luke	luke	luke	luke
tikam	tike	tikaŋ	tike	tikaŋ	tike	tikaŋ	tikaŋ	tikaŋ
putus	putuɕ	putuh	putuɕ	putuɕ	putuh	putuh	putuɕ	putuh
kelahi	kəlahiʸ	klahiʸ	klay ^c	klahiʸ	klay ^c	klahiʸ	kəlahiʸ	kəlahiʸ
tumbuk	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ	tumboʔ
tolak	toleʔ	toleʔ	toleʔ	toleʔ	toleʔ	toleʔ	toleʔ	toleʔ
jarum	dʒayɔʷŋ	dʒayun	dʒayɔʷŋ	dʒayun	dʒayɔʷŋ	dʒayɔʷŋ	dʒayun	dʒayɔʷŋ
lontar	tʰɔʔ	tʰɔʔ	tʰuʔ	tʰuʔ	tʰɔʔ	tʰuʔ	tʰɔʔ	tʰɔʔ
simpan	tayoh	tayoh	tayuh	tayoh	tayuh	tayuh	tayoh	tayoh
main	maiŋ	maiŋ	maiŋ	maiŋ	maiŋ	maeŋ	maiŋ	maeŋ
tarik	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ	tayeʔ
curi	tʃuyiʸ	tʃʰuyiʸ	tʃuyiʸ	tʃuyiʸ	tʃʰuyiʸ	tʃʰuyiʸ	tʃuyiʸ	tʃuyiʸ
beri	wiʸ	wiʸ	bagiʸ	wiʸ	bagiʸ	bagiʸ	wiʸ	wiʸ
ambik	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ	ambeʔ
bunuh	bunuh	bunuh	bunuh	bunuh	bunuh	bunuh	bunuh	bunuh
mati	matiʸ	matiʸ	matiʸ	matiʸ	matiʸ	matiʸ	matiʸ	matiʸ
hidup	idoʔ	idoʔ	idoʔ	idoʔ	idoʔ	idoʔ	idoʔ	idoʔ
menggaru	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ	gayuʷ
bisul	biso	biso	biso	biso	biso	biso	biso	biso

gosok	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ	gosɔʔ
daki	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ	dakiʸ
potong	siyə	siʸaŋ	siyə	siʸaŋ	siyə	siʸaŋ	siʸaŋ	siʸaŋ
potong	kəʔaʔ	kʰəʔaʔ	kəʔaʔ	kəʔaʔ	kʰəʔaʔ	kəʔaʔ	kəʔaʔ	kʰəʔaʔ
hiris	iyeç	iʸih	iyeç	iyeç	iʸih	iʸeh	iyeç	iʸeh
kayu	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w	kayu ^w
belah	bələh	bələh	bələh	bələh	bələh	bələh	bələh	bələh
tumpul	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ	tumpɔ
perahu	pəʔau ^w	pəʔahu ^w	pəʔahu ^w	pəʔau ^w	pəʔau ^w	pəʔahu ^w	pəʔahu ^w	pəʔau ^w
kayuh	kayoh	kayoh	kayoh	kayoh	kayoh	kayoh	kayoh	kayoh
galah	galəh	galəh	galəh	galəh	galəh	galəh	galəh	galəh
kemudi	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ	kəmuɖiʸ
sangkar	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:	saŋkə:
tanam	tane	tanaŋ	tane	tanaŋ	tane	tanaŋ	tanaŋ	tanaŋ
cangkul	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ	tʃaŋkɔ
cabut	tʃabɔ ^w ʔ	tʃabuʔ	tʃabɔ ^w ʔ	tʃabɔ ^w ʔ	tʃabuʔ	tʃabuʔ	tʃabuʔ	tʃabɔ ^w ʔ
beli	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ	bəliʸ
jual	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a	dʒu ^w a
buka	bukə	bukə	bukə	bukə	bukə	bukə	bukə	bukə

tutup	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ	tutoʔ
gali	galiʸ	galiʸ	koyeʔ	koyeʔ	galiʸ	galiʸ	koyeʔ	galiʸ
perah	pəyeh	pəyeh	pəyeh	pəyeh	pəyeh	pəyeh	pəyeh	pəyeh
patah	pateh	pateh	pateh	pateh	pateh	pateh	pateh	pateh
tumbuh	tumoh	tumoh	tumoh	tumoh	tumoh	tumoh	tumoh	tumoh
lempar	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:	lɛmpɛ:
jatuh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh	dʒatoh
pegang	pəge	pəgaŋ	pəge	pəgaŋ	pəge	pəgaŋ	pəgaŋ	pəgaŋ
bengkak	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ	bəŋkəʔ
luruh	luɣoʷh	luɣuh	luɣoʷh	luɣuh	luɣuh	luɣoʷh	luɣoʷh	luɣuh
anjing	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋeʸŋ	aŋeʸŋ	aŋeʸŋ	aŋeŋ	aŋeʸŋ	aŋeŋ
kambing	kamben	kamben	kamben	kamben	kamben	kamen	kamben	kamen
kucing	kuciŋ	kuciŋ	kuceʸŋ	kuceʸŋ	kuceʸŋ	kuceŋ	kuceʸŋ	kuceŋ
kera	kəye	kəye	kəye	kəye	kəye	kəye	kəye	kəye
burung	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ	buɣoŋ
ayam	aye	ayaŋ	aye	ayaŋ	aye	ayeŋ	ayaŋ	ayeŋ
telur	təlo:	təlo:	təlo:	təlo:	təlo:	təlo:	təlo:	təlo:
bulu	buluʷ	buluʷ	buluʷ	buluʷ	buluʷ	buluʷ	buluʷ	buluʷ
sayap	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ	kəpeʔ

paruh	payoh	payoh	payoh	payoh	payoh	payoh	payoh	payoh
terbang	təyube	təyəbaŋ	təyube	təyəbaŋ	təyube	təyəbeŋ	təyəbaŋ	təyəbeŋ
isi	isiʸ	isiʸ	isiʸ	isiʸ	isiʸ	isiʸ	isiʸ	isiʸ
lemak	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ	ləmɐʔ
minyak	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ	mijɐʔ
tupai	tupe	tupe	tupe	tupe	tupe	tupæ	tupe	tupæ
tikus	tikoç	tikuh	tikoç	tikoç	tikuh	tikuh	tikoç	tikuh
ekor	eko:	eko:	eko:	eko:	eko:	eko:	eko:	eko:
lipan	lipɐ	lipaŋ	lipɐ	lipaŋ	lipɐ	lipɐŋ	lipaŋ	lipɐŋ
ular	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:	ulɐ:
cacing	tʃʰatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ	tʃatʃiŋ
kutu	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ	kutuʷ
babi	babiʸ	babiʸ	babiʸ	babiʸ	babiʸ	babiʸ	babiʸ	babiʸ
ular sawa	sawɐ	sawɐ	sawɐ	sawɐ	sawɐ	sawɐ	sawɐ	sawɐ
lipas	lipaç	lipah	lipaç	lipaç	lipah	lipah	lipaç	lipah
lintah	lintɐh	lintɐh	lintɐh	lintɐh	lintɐh	lintɐh	lintɐh	lintɐh
nyamuk	ɲamɔʷʔ	ɲamuʔ	ɲamɔʷʔ	ɲamɔʷʔ	ɲamuʔ	ɲamuʔ	ɲamuʔ	ɲamɔʷʔ
jentik-jentik	dʒətaʸʔ	dʒətiʔ	dʒətaʸʔ	dʒətaʸʔ	dʒətiʔ	dʒətiʔ	dʒətiʔ	dʒətaʸʔ
agas	agaç	agah	agaç	agaç	agah	agah	agaç	agah

buaya	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ	bɔyɛ
biawak	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ	bɛwɛʔ
ikan	ikɛ	ikaŋ	ikɛ	ikaŋ	ikɛ	iken	ikaŋ	iken
mata kail	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae	matɔ kae
pari	payi ^y	payi ^y	payi ^y	payi ^y	payi ^y	payi ^y	payi ^y	payi ^y
lubang	lube	lubaŋ	lube	lubaŋ	lube	luben	lubaŋ	luben
penyu	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w	pəɲu ^w
kura-kura	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ	kuyɛ
busuk	busuʔ	busuʔ	busuʔ	busuʔ	busuʔ	busuʔ	busuʔ	busuʔ
hapak	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ	apɛʔ
pokok	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ	pokoʔ
dahan	dahe	dahaŋ	dahe	dahaŋ	dahe	dɔŋ	dahaŋ	dɔŋ
daun	daoŋ	daoŋ	daoŋ	daoŋ	daoŋ	daoŋ	daoŋ	daoŋ
akar	akɛ:	akɛ:	akɛ:	akɛ:	akɛ:	akɛ:	akɛ:	akɛ:
rambutan	moʔte	moʔten	moʔte	moʔten	moʔte	moʔten	moʔten	moʔten
bunga	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ	buŋɛ
tapah	tapeh	tapeh	tapeh	tapeh	tapeh	tapeh	tapeh	tapeh
buah	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh	bu ^w ɛh
nangka	naka	naka	naka	naka	naka	naka	naka	naka

cempedak	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ	tʃəmpədəʔ
peria	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe	pəyiʔe
rumpu	yumpuʔ	yupɔʔ	yupɔʔ	yupɔʔ	yumpuʔ	yumpuʔ	yupɔʔ	yumpuʔ
paku	pak ^h u ^w	paku ^w	pak ^h u ^w	pak ^h u ^w	paku ^w	pak ^h u ^w	paku ^w	paku ^w
buluh	buloh	buloh	buloh	buloh	buloh	buloh	buloh	buloh
tanah	tanəh	tanəh	tanəh	tanəh	tanəh	tanəh	tanəh	tanəh
batu	batu ^w	batu ^w	batu ^w	batu ^w	batu ^w	batu ^w	batu ^w	batu ^w
pasir	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:	pasɛ:
air	aɛ:	aɛ:	aɛ:	aɛ:	aɛ:	aɛ:	aɛ:	aɛ:
mengalir	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:	ŋalɛ:
banjir	bəh	bəh	bəh	bəh	bəh	bəh	bəh	bəh
laut	laoʔ	laoʔ	laoʔ	laoʔ	laoʔ	laoʔ	laoʔ	laoʔ
garam	gayɛ	gayən	gayɛ	gayən	gayɛ	gayən	gayən	gayən
tasik	taseʔ	taseʔ	taseʔ	taseʔ	taseʔ	taseʔ	taseʔ	taseʔ
sungai	sunjɛ	sunjɛ	sunjɛ	sunjɛ	sunjɛ	sunjæ	sunjɛ	sunjæ
surut	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ	suyoʔ
arus	ayoç	ayoh	ayoç	ayoh	ayoh	ayoh	ayoç	ayoç
hutan	utɛ	utan	utɛ	utan	utɛ	uten	utan	uten
bangkai	bak ^h ɛ	bak ^h ɛ	bak ^h ɛ	bak ^h ɛ	bak ^h ɛ	bak ^h æ	bak ^h ɛ	bak ^h æ

labi	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ	l:abiʸ
keli	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ	kəliʸ
kuala	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə	kuʷalə
semak	səməʔ	səməʔ	səməʔ	səməʔ	səməʔ	səməʔ	səməʔ	səməʔ
lumpur	lupʰɔ:	lumpɔ:	lupʰɔ:	lumpɔ:	lupʰɔ:	lumpɔ:	lumpɔ:	lumpɔ:
gunung	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ	gunuŋ
bukit	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ	bukeʔ
langit	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ	laŋiʔ
matahari	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ	matayɪʸ
bulan	bule	bulaŋ	bule	bulaŋ	bule	buleŋ	bulaŋ	buleŋ
bintang	bita:	bitaŋ	bita:	bita:	bitaŋ	bitaŋ	bitaŋ	bitaŋ
awan	awɛ	awaŋ	awɛ	awaŋ	awɛ	awaŋ	awaŋ	awaŋ
hujan	udʒɛ	udʒaŋ	udʒɛ	udʒaŋ	udʒɛ	udʒeŋ	udʒaŋ	udʒeŋ
guruh	guyoh	guyoh	guyoh	guyoh	guyoh	guyoh	guyoh	guyoh
kilat	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ	kilaʔ
angin	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ	aŋiŋ
panas	panaɕ	panah	panaɕ	panaɕ	panah	panah	panaɕ	panah
kering	kʰəyɪŋ	kʰəyɪŋ	kəyɪŋ	kəyɪŋ	kəyɪŋ	kɣiŋ	kəyɪŋ	kɣiŋ
basah	baseh	baseh	baseh	baseh	baseh	baseh	baseh	baseh

berat	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ	bəyaʔ
ringan	yəne	yiŋaŋ	yəne	yiŋaŋ	yəne	yiŋaŋ	yiŋaŋ	yiŋaŋ
api	apiʷ	apiʷ	apiʷ	apiʷ	apiʷ	apiʷ	apiʷ	apiʷ
bakar	bakə	bakə	bakə	bakə	bakə	bakə	bakə	bakə
asap	asaʔ	asaʔ	asaʔ	asaʔ	asaʔ	asaʔ	asaʔ	asaʔ
abu	abu ^w	abu ^w	abu ^w	abu ^w	abu ^w	abu ^w	abu ^w	abu ^w
hitam	ite	itaŋ	ite	itaŋ	ite	itaŋ	itaŋ	itaŋ
putih	puteh	puteh	puteh	puteh	puteh	puteh	puteh	puteh
merah	meyəh	meyəh	meyəh	meyəh	meyəh	meyəh	meyəh	meyəh
kuning	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ	kuniŋ
hijau	idʒə	idʒə	idʒə	idʒə	idʒə	idʒa:	idʒə	idʒa:
kecil	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ	kətʃiʔ
besar	bəsə:	bəsə:	bəsə:	bəsə:	bəsə:	bəsə:	bəsə:	bəsə:
pendek	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ	pəndeʔ
panjang	pəndʒe	pəndʒaŋ	pəndʒe	pəndʒaŋ	pəndʒe	pəndʒaŋ	pəndʒaŋ	pəndʒaŋ
rajin	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ	ʏadʒiŋ
malas	malaç	maləh	malaç	malaç	maləh	malah	malaç	malah
tebal	təbə:	təbə:	təbə:	təbə:	təbə:	təbə	təbə:	təbə:
lebar	ləbə:	ləbə:	ləbə:	ləbə:	ləbə:	ləbə:	ləbə:	ləbə:

sakit	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ	sakeʔ
kencing	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ	kəntʃeŋ
berak	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ	bəyɐʔ
malu	malu ^w	malu ^w	malu ^w	malu ^w	malu ^w	malu ^w	malu ^w	malu ^w
tua	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ	tu ^w ɐ
muda	mudɐ	mudɐ	mudɐ	mudɐ	mudɐ	mudɐ	mudɐ	mudɐ
nipis	nipiç	nipeh	nipiç	nipiç	nipeh	nipeh	nipiç	nipeh
bersin	bəyese	bəyesin	bəyese	bəyesin	bəyese	bəyesin	bəyesin	bəyesin
batuk	batoʔ	batoʔ	batoʔ	batoʔ	batoʔ	batoʔ	batoʔ	batoʔ
ketat	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ	kətaʔ
diam	diye	diyaŋ	diye	diyaŋ	diye	diyaŋ	diyaŋ	diyaŋ
malam	male	malan	male	malan	male	malen	malan	malen
semalam	səmale	səmalan	səmale	səmalan	səmale	səmalen	səmalan	səmalen
petang	pəte	pətaŋ	pəte	pətaŋ	pəte	pəten	pətaŋ	pəten
redup	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ	yəduʔ
kelmarin	kəmaye	kəmayin	kəmaye	kəmayin	kəmaye	kəmayen	kəmayin	kəmayen
hari	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y	ayi ^y
esok	esoʔ	esoʔ	esoʔ	esoʔ	esoʔ	esoʔ	esoʔ	esoʔ
lusa	luse	luse	luse	luse	luse	luse	luse	luse

tulat	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ	tulaʔ
tahun	tʰoŋ	tʰun	tʰoŋ	tʰun	tʰoŋ	tʰun	tʰun	tʰun
zaman	zame	zamaŋ	zame	zamaŋ	zame	zamaŋ	zamaŋ	zamaŋ
bila	bile	bile	bile	bile	bile	bile	bile	bile
dulu	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w	dulu ^w
kemudian	kəndiʔe	kəndiʔaŋ	kəndiʔe	kəndiʔaŋ	kəndiʔe	kəndiʔaŋ	kəndiʔaŋ	kəndiʔaŋ
sembunyi	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ	ŋəyoʔ
naik	naiʔ	naiʔ	naiʔ	naiʔ	naiʔ	naiʔ	naiʔ	naiʔ
turun	tuyɔʔŋ	tuyun	tuyɔʔŋ	tuyɔʔŋ	tuyun	tuyun	tuyun	tuyun
ini	niʔ	niʔ	niʰ	niʰ	niʰ	niʰ	niʔ	niʰ
itu	tʰu	tʰu	tʰu	tʰu	tʰu	tʰu	tʰu	tʰu
mana	manə	manə	manə	manə	manə	manə	manə	manə
dekat	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ	dəkaʔ
jauh	dʒɔʔh	dʒɔh	dʒɔʔh	dʒɔʔh	dʒɔh	dʒɔh	dʒɔh	dʒɔʔh
baru	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w	baɣu ^w
baik	baeʔ	baeʔ	baeʔ	baeʔ	baeʔ	baeʔ	baeʔ	baeʔ
jahat	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ	dʒahaʔ
pahit	pʰeʔ	paeʔ	pʰeʔ	pʰeʔ	paeʔ	paeʔ	pʰeʔ	pʰeʔ
manis	manih	manih	manih	manih	manih	maneh	manih	maneh

benar	bəne:	bəne:	yə	yə	yə	bəne:	yə	yə
mentah	məntəh	məntəh	məntəh	məntəh	məntəh	məntəh	məntəh	məntəh
masak	maseʔ	maseʔ	maseʔ	maseʔ	maseʔ	maseʔ	maseʔ	maseʔ
lurus	luʔoç	luʔuh	luʔoç	luʔoç	luʔuh	luʔuh	luʔoç	luʔuh
licin	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ	litʃeŋ
bulat	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ	bulaʔ
penuh	pənuh	pənuh	pənuh	pənuh	pənuh	pənuh	pənuh	pənuh
di mana	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə	diʲ manə
saya	aku ^w	aku ^w	sayo	aku ^w	sayo	sayo	aku ^w	ambo
kamu	muŋ	muŋ	muŋ	muŋ	muŋ	muŋ	muŋ	muŋ
dia	diʲe	diʲe	diʲe	diʲe	diʲe	diʲe	diʲe	diʲe
kita	kitə	kitə	kitə	kitə	kitə	kitə	kitə	kitə
kami	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ	kamiʲ
mereka	dema	dema	demo	demo	demo	dema	dema	demo
apa	apə	apə	apə	apə	apə	apə	apə	apə
siapa	sapə	sapə	sapə	sapə	sapə	sapə	sapə	sapə
lain	l:aiʲŋ	laeŋ	l:aiʲŋ	laeŋ	l:aiʲŋ	laeŋ	laeŋ	laeŋ
semua	səmu ^w e	səmu ^w e	səmu ^w a	səmu ^w a	səmu ^w e	səmu ^w e	səmu ^w e	səmu ^w a
dan	də	daŋ	də	daŋ	də	deŋ	daŋ	deŋ

kalau	kalo	kalo	kalo	kalo	kalo	kalo	kalo	kalo
bukan	buke	bukanj	buke	bukanj	buke	bukenj	bukanj	bukenj
tidak	dəʔ	dəʔ	dəʔ	dəʔ	dəʔ	dəʔ	dəʔ	dəʔ
ya	yə	yə	yə	yə	deh	deh	yə	yə
sebij	səbutə	səbijj?	səbutə	səbijj?	səbutə	səbutə	səbutə	səbijj?
sebuah	səbu ^w əh	səbuwəh	səbutə	səbuwəh	səbuwəh	səbutə	səbuwəh	səbutə
seorang	səyɛ	səyən	səyɛ	səyən	səyɛ	səyən	səyən	səyən
seekor	seko	seko	seko	seko	seko	seko	seko	seko
satu	sə	satu ^w	sə	satu ^w	sə	satu ^w	satu ^w	sə
dua	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə	du ^w ə
tiga	tigə	tigə	tigə	tigə	tigə	tigə	tigə	tigə
empat	mp ^h at	p ^h at	mp ^h at	p ^h at	mp ^h at	mp ^h at	p ^h at	p ^h at
lima	lime	lime	lime	lime	lime	lime	lime	lime
enam	nɛ	naŋ	nɛ	naŋ	nɛ	neŋ	naŋ	neŋ
tujuh	tujoh	tujoh	tujoh	tujoh	tujoh	tujoh	tujoh	tujoh
lapan	lapɛ	lapən	lapɛ	lapən	lapɛ	lapen	lapən	lapen
sembilan	səmile	səmilən	səmile	səmilən	səmile	səmilən	səmilən	səmilən
sepuluh	səpuloh	səpuloh	səpuloh	səpuloh	səpuloh	səpuloh	səpuloh	səpuloh
jering	dʒəyɛ	dʒəyən	dʒəyɛ	dʒəyən	dʒəyɛ	dʒəyən	dʒəyən	dʒəyən

lengkuas	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah	ləŋku ^w ah
serai	səyɛ	səyɛ	səyɛ	səyɛ	səyɛ	səyæ	səyɛ	səyæ
petai	pətɛ	pətɛ	pətɛ	pətɛ	pətɛ	pətæ	pətɛ	pətæ
kerbau	kəy ^ə bə	kə:bə	kə:bə	kəy ^ə bə	kɣəbə	kɣəbə	kɣəbə	kəy ^ə bə
tanduk	tandɔ ^w ?	tandɔ ^w ?	tadɔ ^w ?	tadɔ ^w ?	tandɔ?	tandɔ?	tandɔ?	tandɔ ^w ?
pulau	pulo	pulo	pulo	pulo	pulo	pulo	pulo	pulo
limau	limə	limə	limə	limə	limə	limə	limə	limə
pisau	pisə	pisə	pisə	pisə	pisə	pisə	pisə	pisə
kelapa	ŋə	ŋə	ŋə	ŋə	ŋə	ŋə	ŋə	ŋə
semai	səmə	səmə	səmə	səmə	səmə	səmə	səmə	səmə
harimau	ɣimə	ɣimə	ɣimə	ɣimə	ɣimə	ɣimə	ɣimə	ɣimə
kunyit	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?	kunɪ?
rempah	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh	ɣəmpəh
labu	labu ^w	labu ^w	labu ^w	labu ^w	labu ^w	labu ^w	labu ^w	labu ^w
terung	təyɔ ^w ŋ	təyɔ ^w ŋ	təyɔŋ	təyɔŋ	təyɔ ^w ŋ	təyɔŋ	təyɔŋ	təyɔ ^w ŋ
tepung	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ	təpɔŋ
kuih	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ	kuwɛ
sukun	sukɔ ^w ŋ	sukɔ ^w ŋ	sukɔŋ	sukɔŋ	sukɔ ^w ŋ	sukɔŋ	sukɔŋ	sukɔ ^w ŋ
petola	pətola	pətola	pətɔlə	pətola	pətɔlə	pətɔlə	pətola	pətɔlə

santan	sate	sataŋ	sate	sataŋ	sate	sataŋ	sataŋ	sataŋ
pulut	pulo ^w ʔ	pulo ^w ʔ	puluʔ	puluʔ	pulo ^w ʔ	puluʔ	puluʔ	pulo ^w ʔ
beras	bəyaç	bəyah	bəyaç	bəyaç	bəyah	bəyah	bəyaç	bəyah
kerusi	bak ^h u	bak ^h u	ɣusi ^y	bak ^h u	ɣusi ^y	ɣusi ^y	bak ^h u	bak ^h u
di sini	s:iniŋ	s:iniŋ	siniŋ	s:iniŋ	s:iniŋ	siniŋ	s:iniŋ	s:iniŋ
di situ	situ ^w	situ ^w	situ ^w	situ ^w	situ ^w	situ ^w	situ ^w	situ ^w
di seberang	s ^ə bəyə	səbəyaŋ	s ^ə bəyə	səbəyaŋ	s ^ə bəyə	səbəyaŋ	səbəyaŋ	səbəyaŋ
di hulu	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w	kulu ^w
di hilir	kile	kile	kile	kile	kile	kile	kile	kile
di sana	sane	sane	sane	sane	sane	sane	sane	sane

Universiti Utara Malaysia